

Glasilo Slovenskega čebelarskega društva v Ljubljani

Izhaja dvomesečno.

Številka 9-10

V Ljubljani 1. septembra 1943.

Letnik XLVI

Čebelarjeve skrbi po končani jesenski paši

Fr. L.

Meseca septembra preminejo v glavnem v naravi viri čebelje paše in čebelar se pripravlja na žetev svojega truda. Žal, da ostane največkrat samo pri trudu, žetev pa izostane. A pravemu čebelarju kljub temu ne upade pogum, ampak skrbno pretehta svoje ravnanje v teku leta in presodi žival ter možnost njenega nadaljnjega obstoja. V kritičnih letih — žal, da ta prevladujejo — priskoči čebelar na pomoč s pravočasnim dokrmiljenjem, če ima seveda s čim. Kako bo to letos, ne moremo še vedeti, ker je zadnje upanje čebelarjev, ajda, v tem času še v najlepšem cvetju in lahko ugodni dnevi še marsikaj popravijo, neugodni pa spravijo čebelarja v težek položaj, iz katerega ne najde izhoda, ako ne dobi pravočasno rešitelja v obliki sladkorja. Kajti pozno cvetje v septembru ne pomeni za čebele prav nič. Le v nekih krajih na južnem obronku Julijskih Alp v gorenji gorizijski pokrajini imajo čebelarji to srečo, da si čebele ob ugodnem vremenu opomorejo tudi z medom neke gorske cvetlice, ki cvete še v oktobru. Zraste za ped visoko, ima po več zvončastih belih cvetov kot šmarnica in je je po skalovju, kjer je količkaj prsti, vse belo. Čebelarji so mi pravili, da ta pozna roža nadomesti včasih ajdo, ki jo v dotičnem predelu tudi precej sejejo in je navadno za čebele prav izdatna paša.* Drugače pa nimamo po naših bolj hladnih krajih nobene rastline, ki bi po ajdi bila zmožna še kaj pomagati čebelarju z medom. Malenkost obnožine, ki jo nabere še v jeseni, pa za njih zimsko preživljanje nima pomena. Za pomladnaske potrebe, ko začno čebele gojiti zalego, pa jo dobe prav kmalu, že prve mesece novega sončnega leta.

Čebelar ima po končani ajdovi paši še druge skrbi. Navadno se pojavi ta čas ropanje, v večji ali manjši meri, ki ga ni mogoče popolnoma preprečiti. Je pa to popolnoma naraven pojav,

* Gre brez dvoma za ožepec, (*satureia montana*), neke vrste šetraj, ki ga je tudi na jugu ob obali Jadranskega morja prav mnogo. Medi izvrstno, kadar je dovolj vlage v zemlji. Med je rumen kot cekin in nenavadno aromatičen, preveč za naš nos in jezik. Ur.

boj močnejšega s šibkejšim za nadvladanje in izločitev vseh družin, ki niso zmožne nadaljnje obstanka. To je naraven izbor, čiščenje manj vrednih družin za ohranitev boljših. Kjer ni čebelar pazil, da pravočasno odstrani vse osirotele in šibke družine, tam nastopi sedaj narava sama: močnejše, krepke in zdrave družine napadejo in premagajo šibkejšo sosedo in se kratko malo polaste premoženja brezvladavincev ter slabotnejšev, ki bi tako in tako ob pomanjkanju tega ali onega kmalu žalostno končali. Zaloga hrane, ki jo slabše ali osirotele družine še imajo v tem času, bi pozneje pošla in bi ne prišla nikamor v korist, niti njim samim, ker je je premalo za popolno preživljanje in bi panj kljub temu ne obstal čez zimo. Sosed si pa s tem nasilno prilaščenim blagom le nekoliko dopolni svojo zimsko zalogo. Seveda ima pri tem tudi škodo, ker je pri ropanju izgubil kolikor toliko svojih živali. — Vidimo pa pri tem, kako je v naravi vse smotrno in ekonomično urejeno. Narava že sama izločuje vse, kar ni zmožno nadaljnjega obstoja. To je stari uveljavljeni zakon o obstoju vrst.

Kot pri drugih vrstah živali, je tudi pri čebelah ropanje v nekem oziru kar nalezljivo. Ko je opravljeno s slabiči, se začno med seboj klati tudi zdrave in obstoja zmožne družine. Povod temu so dali že premagani slabiči in osirotele družine ali pa čebelar sam z odpiranjem panjev, krmljenjem podnevi ob gorkih dneh, ko čebele lete, s točenjem v slabo zaprtih prostorih ali v nepravem času, z nepredvidnim izpostavljanjem satja in podobno. Prav tako kot o tatovih, ki jih ustvarja priložnost, velja ta prislovica tudi za ropanje.

Če se je pa ropanje vendarle pojavilo, je treba nadaljnje širjenje preprečiti in ga skušati ustaviti. Čebelarski praktikj navajajo različne načine, kot: zasloniti žrela posevno s steklom, tako da morejo čebele le od strani do žrela in v panj. Tujke se spreletavajo pred steklom in jih domače bolj opazijo. Žrela primerno zožimo, vendar ne preveč, ker nastaja v tem primeru pred vhodom prevelika gneča in prerivanje, kar tujke še bolj privablja in se pri tem vrvežu še laže neopaženo pritihotapijo v panj.

Kadar je pa ropanje že tako razvito, da ne pomaga več nobeno zavarovalno sredstvo, je treba bolj temeljite odpomoči, Znan čebelarski

izvedenec svetuje v svojih spisih takle postopek pri panjih s premičnim delom: Najprej odpre panj in ga močno nakadim s tobakovim dimom. Ropnice imajo slabo vest in planejo kot obsejene iz panja. Hočejo pa se takoj vrniti. Zato je treba vrata in žrelo zapreti. Ni se treba bati, da bi se zaprta družina, ki je tako in tako slabotna, v teku ene ali dveh ur zadušila. Približno vsakih pet minut odpiram ponovno panj, da ropajoče tujke odlete. Zaostale roparice letajo nemirno po panju sem in tja ter aščeje izhoda. Domače jih napadajo in mnogo tudi uničijo. Roparice pa ne smemo izgnati, ampak jim tudi vzeti veselje, da bi se vračale. Zato tudi njih gručo na bradi temeljito okadim. Ko je po tem postopku ropanje prenehalo, skrbim, da spravim oropani panj v red. Če ima še matico, jo priprem. Nato vzamem posebno močni družini nekaj satov z zaprto in tudi z odprto zalego ter ometem z njih čebele na podnico izropanega panja. Seveda ne sme biti vmeš matic. Priseljene čebele se rade pridružijo novi družini, ki jih kot miroljubne tovarišice brez nadaljnjega sprejme. Ometene zaležene sate denem nato v gnezdo izropanega panja. Končno trdno zaprem panj in pustim za izlet le malo odprtino. Na ta način ropanje hitro poneha.

Če je izropani panj izgubil matico, mu dam novo, ki pa mora biti oprášena. Panje manjše mere, ki so jih napadle ropnice, lahko tudi zamenjam z onimi, ki imajo zelo močne družine. Ropnice postanejo zmedene in so presenečene spričo novega, zanje bolj nevarnega položaja in jo običajno po neuspešnih poskusih poberejo odkoder so prišle.

Tako čebelarški strokovnjak.

Večjih skrbi se reši čebelar, če pazi, da s svojim nepredvidnim ravnanjem po končani jesenski paši ne vzbudi v čebelah tako močno razvitega nagona do ropanja. Kljub pažnji pa kako leto le ni miru pred ropnicami. K temu pripomorejo zlasti soparni dnevi po končani paši. Tedaj se tudi ostale družine brez pravega povoda začno medsebojno lasati, posebno če je v kraju nakopičenih preveč čebel. Zlasti oster vonj ajdovca je za ropanje prav privlačen. Čebele pa tudi vidijo, da v naravi ni več medenih virov in jih nagon samoohranitve silijo, da si pomagajo na druge načine.

Zgodilo se mi je, da so privožene tujke napadle moje panje, ki so bili po vrsti prav močni. Lotile so se kar najboljše moje družine, ki je bila pri kraju v skladanici čebelnjaka in prav živalna. Kak dan se je panj silovito branil in upiral. Z ročno brizgalno za sadno drevje sem vsiljivke neprestano škropil in zažigal pred čebelnjakom cunje, da sem ropnice vsaj za silo odganjal. Zvečer pa je obviselo na bradi več kot za klobuk tujk, ki so menda kar čakale, da z novim dnem in primerno okrepitevijo ponovno napadejo bogato založeno trdnjavo. A položaj se je sedaj obrnil: prihodnji dan pričel ofenzivo moj napadeni panj in se vsuva kot ob roju naravnost proti priseljenim panjem. Nekaj dni je to trajalo, dokler ni prevaževalec umaknil svojih čebel. Pozneje sem dognal, da je moj panj neverjetno mnogo ropal, ker je bil prav nabit z medom in ga ni mogel drugje dobiti kot pri sosedu. Po umaknitvi tujih čebel je bilo spet mirno okrog čebelnjaka kot bi se ne bilo nič zgodilo. Le mrtvic je ležalo pred panji vse črno kot vojakov na vojnem polju po končani bitki.

O značaju in lastnostih čebelarjev

Fr. L.

Vsak poklic daje človeku neke izrazite poteze v njegovem značaju. Čebelarjenje je sicer pri veliki večini čebelarjev le stransko opravilo, ima pa vendar vsak čebelar nekaj lastnosti, ki so pri njem vse bolj razvite in vidne kot pri drugih poklicih.

Ne moremo si misliti na primer čebelarja, ki je osat kot same ose ali sršast kot sršeni, da za vsako malenkost zroji. Takemu bi že čebele same pokazale, kadar ima opraviti z njimi, kako se je treba pri njih vesti. Robotost in nasajenost je tedaj prav malo v skladu z mirnimi in uravnovešenimi opravili pri čebelarjenju.

Čebelarjenje ne zahteva samo nekega znanja, ampak tudi ročnosti, spretnosti in praktičnosti. Kdor nima teh lastnosti, bo izgubil kmalu potrpljenje, ko bo videl, da mu gre vse navzkríž. Zlasti mizararska opravila mora znati vsaj v toliko, da mu ne bo treba za vsako malenkost klicati na pomoč poklicnega mizarja. Za napravo novih, bolj kompliciranih panjev, pa je treba že dosti spretnosti in bo temu kos le oni, ki si je z daljšo vajo, z opazovanjem in učenjem pridobil potrebnih ročnosti. Imeti pa mora dobro in vsakovrstno orodje. Sicer je boljše, da prepusti delo izvežbanemu mizarju, če le mogoče takemu, ki je sam čebelar. Kajti za izdelovanje dobrih panjev ni vsak mizar; so posebnosti, ki jih čebelarški nestrokovnjak kljub natančnosti še vedno lahko zgreši, ali ne polaga na važne stvari dovolj pozornosti. Takih mojstrov - skaz imamo že kar preveč.

Pravi čebelar mora biti tudi svoje vrste vsevidec in vsevedec, to se pravi, bister opazovalec, bodisi življenja v panju ali snovanja v naravi. Čebela je del narave in tako povezana z njo, da so ji lahko velike nenadne spremembe v pogubo. Čebelar mora biti zato vedno na straži, da izvede protiukrepe in prepreči pogubo svojih družin.

Poznavanje medovitih rastlin, čas cvetenja in uspeh bere na njih mu mora biti točno znan, prav tako vsaj glavni znaki vremenskih sprememb, po katerih mora mnogokrat uravnavati svoja čebelarska opravila. Vse to zahteva ostrih čutov opazovanja, ki se pri bistrem človeku z mnogimi vajami in izkušnjami izpopolnjuje do neverjetnih natančnosti. Za to pa je treba seveda še naravnega daru, samo „debelo gledanje“ tega ne ustvarja. Tako si čebelar z neprestanim opazovanjem in sklepanjem nabere v teku let mnogo izkušenj in znanja o naravi in njeni povezanosti z vsemi bitji na zemlji, kar je prav važno tudi za splošno naobrazbo, ki je pri večini ljudi in celo pri študiranih ljudeh, pogosto zelo pomanjkljiva ali celo napačna. Zato ni brez podlage sodba, ki sem jobral v neki nečebelarški razpravi, da se po splošni naobrazbi preprostih ljudi po vaseh najbolj odlikujejo ravno čebelarji.

Tudi v drugih ozirih plemeniti čebelarjenje človekov značaj. Navaja ga k redu, skromnosti in varčnosti, a tudi k radodarnosti, kadar mu je to mogoče. V dobrih letinah se čebelar ne bo tresel za kozareček medu dobremu znancu, bolniku ali sosedu.

Iskreno tovarništvo med čebelarji je splošno znano in jim je v tem oziru podobna le še „lovska bratovščina“. Svojih izkušenj pravi čebelar tovarišu nikoli ne skriva, ampak mu pomaga z nasvetom in tudi drugače, kadar koli najde priliko za to.

Zapravljanje dragocenega časa je čebelarju tuje. Medtem ko se mnogi drugi ljudje ob prostih dneh, zlasti ob nedeljah popoldne, ne vedo kam deti in iščejo najrajši dvomilne zabave v gostilni, ima čebelar vedno kako delo pri svoji živali, če pa tega ne, obišče sosednega tovariša, kjer jima ob zanimivih čebelarskih pogovorih še prehitro mine nedeljski popoldan.

Čebelarju ni nikoli dolgčas. Na potu med travniki in njivami ali skozi gozd opazuje v letnem času cvetje in čebele, ki ga obletujejo. Njemu je knjiga narave vedno odprta in jo zna tudi pravilno čitati. V času, ko narava spi, pa premišlja o delu pri svojih živalih, dela načrte in „gradove svetle zida si v oblake“. Tako je v vsakem čebelarju tudi kos pesnika, čeprav je pri svojem delu navadno prav stvaren človek in mora tak tudi biti.

Z rajnim očetom sva bila včasih ure in ure na poti in nama ni nikoli zmanjkalo pogovora, ki se je sukal največ okrog čebel. Znani naš čebelarski veteran pripoveduje, da sta s sinom, ki ga je prišel obiskat pred leti prav iz Amerike, večer za večerom v postelji govorila po več ur skupaj samo o čebelah in čebelarstvu to in onstran oceana, pa jima ni zmanjkalo snovi.

Medtem ko nekatere druge stranske zaposlitve, na primer lov, vzamejo človeku mnogo dragocenega časa, ki bi ga dotični lahko porabil pri gospodarstvu, se čebelarska opravila izvrše največ o prostem času in pri manjšem obratu mimogrede, nekako za oddih. Ljudje pravijo, da „streha vsakega lovca kaže rebra“. O čebelarjih nimamo takih sodb, ampak so znani kot dobri in skrbni gospodarji, ki ljubijo red in delo, so skromni in varčni, kot jih uči že njih ljubljena živalca.

Na svojih šestih službenih mestih križem naših krajev sem se seznanil najmanj s sto čebelarji. Vsi so mi ostali v prav prijetnem spominu. Bili so med njimi študirani ljudje, a največ le preprosti vaščani, po značaju pa vsi enake dobričine in poštenjaki. Kljub svoji navezanosti na knjižno modrost sem pri marsikaterem nešolanem čebelarju naletel na misli izkustva in ono domačo modrost, ki jo zastonj iščeš po knjigah, ampak je doma le pri ljudeh, ki so v stalnem stiku z naravo in hodijo po njej z odprtimi očmi in sprejemljivo dušo. Mnogi izmed teh so imeli poleg čebelarskega znanja še prav izrazite druge zmožnosti. Tako na primer rajni Burc gori v prijaznih Slemenih, ki je izdeloval kot ročno delo odlične harmonike, da je komaj ustrezal naročilom celo preko oceana, ki se je kot samouk izvežbal na orglah in bil tudi dober organist, pevec in humorist brez primere z neštetimi duhovitimi domislicami, da krožijo še danes v tistem okolišu. Izdelal je celo prave orgle in jih postavil v eno izmed svojih sob svojega skromnega doma. Ako bi mu bila dana prilika, da bi se bil v takih delih strokovno izvežbal, bi bil postal gotovo tudi odlični izdelovalec orgel, ker je že kot samouk žel polno priznanje strokovnjakov.

Ne morem tudi pozabiti zanimivega starčka, Matelevževega strica visoko tam gori pod Krnom, ki je čebelaril do svojega 90. leta. Bil je

s trdne kmetije doma, lahko bi se bil dobro oženil, a ostal je samski, samo rojstni hiši v oporo in skrbeč za svoje čebele. Imel je zraven domače hiše lastno skromno kajžo z vrtom in čebelnjakom. Prebral je menda vse knjige, ki so izšle do tistih dob. Staretovo mohorsko „Občno zgodovino“ pa je imel v malem prstu. Posebno je ljubil Sveto pismo in menda ni bilo važnejšega poglavja, da bi ga ne bil znal večinoma dobesečno navajati. Podnevi je pridno delal na svojem rojstnem domu, večere in praznične dneve pa je posvečal le knjigi. V njem je bilo toliko življenjske modrosti, da ga je vsak z užitkom poslušal, čeprav so bile njegove besede tako redke kot cekini, a zato pa tem bolj tehtne.

Med starimi čebelarji je bilo mnogo takih zanimivih mož, ki so ostali poznejšim generacijam še dolgo časa v lepem spominu.

Splošno je priznано, da so čebelarji dobrodušni, veseli in zadovoljni ljudje. Saj je tudi njih opravilo tako, da jih samo vzgaja v ljubezni do reda v življenju kot vlada v naravi, ki je vir sreče in zadovoljnosti, kdor se zna vanj resnično vživeti. In taki ljudje so tudi v drugih ozirih plemeniti.

Tako kot „lovska bratovščina“ tudi čebelarska skupnost ne pozna razlike med stanovi. Čebelarji, pripadajoči najrazličnejšim javnim položajem, se razumejo med seboj kot člani iste družine. Da bi le ostalo vedno in povsod tako, v dobrobit posameznikom in naši čebelarski skupnosti.

To in ono o prevažanju čebel v pašo

A. B.

(Dalje.)

Ko priporočam izrabljanje paš v večji meri, imam v mislih predvsem male čebelarje, posebno tiste, ki iz katerega koli razloga ne morejo sami voziti ali pa tega niso zmožni. Večji čebelarji itak hodijo svoja pota, zato ne potrebujejo nasvetov in navodil. Rad bi pa, da bi tudi mali čebelarji kdaj pa kdaj z veliko žlico zajeli iz polne sklade, ki jim jo včasih ponuja narava. Zanje vidim rešitev edino v združenju in organiziranju skupnih prevozov v pašo. Če se potrebnosti tega ne bodo o pravem času zavedli, bodo vsa pasišča zasedli drugi, bolj podjetni in tvegavi čebelarji.

Katere paše lahko pri takih akcijah upoštevamo? Predvsem hojevo, ki je najbolj močna in še premalo izkoriščevana. Zanj je na razpolago še nič koliko dobrih pasišč, kamor živ krst ne vozi. V redkejših naseljenih, bolj skalovitih in zato malo kultiviranih krajih po Kočevskem in v Beli krajini so izvrstne travniške (poletne) paše, ki zanje niti ne vemo. Take paše so tudi više v hribih in na visokih planotah, kjer gozdna in travniška paša šele nastopi, ko v dolinah že slovo jemlje. Tudi za pomladansko reso bi se morali bolj zanimati, a samo tam, kjer je je zares mnogo. Od nje pa ne smemo pričakovati polnih panjev. Dovolj je, da pomaga čebelam na nogo, da so v pravem času godne za prestavljanje in za izrabo travniške ali kake druge paše v maju in juniju. Pri čebelarjenju na roje je resa, posebno če ji sledi paša na borovnici, skoraj odločilnega po-

mena. Naši čebelarji predniki so ti dve paši zelo cenili, posebno kadar so bili panji bolj lahki. Marsikatero leto jim je to najzgodnejše pomladansko cvetje rešilo čebele, ki bi bile na drugem kraju pomrle od lakote, vse do zadnje. Ravno letos je bilo tudi z mojo živaljo tako. Navzlic neugodnemu vremenu in neprestanim slanim so na reši toliko dobile, da so se preživljale in napredovale in še jim je ostala mrvičica za hude čase.

Prevažanje na lipo in na pravi kosanj se ne izplača. Tvegati ga je samo takrat, kadar gre za obstanek čebel. Lipa pri nas bolj slabo med, kostanj pa je preveč nezanesljiv. Samo kjer cvete lipa sredi cvetličnatih travnikov, da podpirata ti dve paši druga drugo, se izplača tvegati prevoz, kakor se godi ponekod v Ribniški dolini in po Kočevskem. Tudi mana v maju in juniju je ponekod posebno izdatna, n. pr. v Beli krajini, kjer je tudi letos napolnila panje do zadnje celice. Kadar je ta paša tako močna, ni panjev nikjer preveč, kvečemu v okolišju kakga sebičnega čebelarja, ki meni, da je Bog ustvaril zemljo samo zaradi njegovih čebel.

Dasi igra oddaljenost pasišča pri opravljanju čebel veliko vlogo, včasih celo odločilno, nas to pri dobrih pašah oziroma izdatnih pasiščih ne sme odvracati od prevažanja. Na pomladansko resje ne kaže voziti predaleč od doma, ker pomladanski čas ni tako ugoden za potovanje kakor poznejši. Pri hoji in bujni travniški paši, zlasti če je v bližini gozdov, kjer so še lipe, obilo robidovja, malinjaka, srobota in drugih medovitih rastlin, pa oddaljenost ne sme igrati odločilne vloge. Prometnih sredstev (železnice, avtobusnih zvez, koles) je toliko na razpolago, da s potovanjem skoraj nikjer ni prevelikih težav. V starih časih je bilo n. pr. podati se na božjo pot z Dolenjskega na Brezje k Mariji pomagaj že nekaj posebnega in zato velik del pokore za hudega grešnika, danes je to malenkost, ki jo opraviš lahko v enem dnevu. Stari čebelarji so vozili čebele v ajdovo pašo na okornih vozovih in po razdrapanih cestah tako daleč, da pasišča niso dosegli v eni sami noči. Zjutraj so zapeljali čebele kjerkoli vstran od ceste, odmašili panje in vožnjo nadaljevali prihodnjo noč. Sedanji rod ni več vajen takih težav in raje ostaja doma — pri praznih panjih. Izjemo delajo podjetni večji čebelarji, ki so šli pred izbruhom vojne za pašo celo čez meje bivše Dravske banovine: na Hrvatsko, v Liko, v Gorski kotar, v Banat in še drugam. Izkazalo se je, da se tudi taki prevozi izplačajo, če je prevaževalec izkušen čebelar, ki se povsod in vselej znajde ter si zna pomagati tudi pri raznih presenečenjih in nenadnih ovirah. Neizkušenim začetnikom priporočam take ekspedicije v neznane kraje le v družbi izkušenih čebelarjev.

Ravno tako naj se ne poda na pot čebelar, ki ne razpolaga sam s časom in ne utegne vselej od doma, posebno kadar je pri čebelah sila. Trpek mi je spomin na leta, ko sem imel čebele prav blizu obale Jadranskega morja. Vsako soboto zvečer — drugače ni bilo mogoče — sem se odpeljal k njim, se vozil vso noč v hudj vročini v prenapolnjenem in zasmrajenem vagonu, delal prihodnji dan brez oddiha, da še jesti nisem utegnil, z nočjo vred se odpeljal nazaj, se vozil zopet vso noč ter kar od vlaka šel v pisarno: neprespan, truden, lačen in umazan. Tako je šlo teden za tednom — za prazen nič, zakaj ondotne paše niso bile še senca tega, kar se je

o njih pisalo po čebelarjskih časopisih. Ta primer navajam v svarilo prepodjetnim začetnikom, da jih obvarujem škode in izgube veselja do čebelarstva.

Skupni prevozi in organizacija prevažanja. Sam ne vem, kaj je vzrok, da naši sicer tako podjetni čebelarji z manjšim številom panjev nimajo kaj več smisla za organiziranje skupnih prevozov v to ali ono pašo. Koristi tega se še najbolj zavedajo Gorenjci. Vsako leto izposlujejo poseben vlak za prevoz v ajdovo pašo. Tudi sicer se radi družijo v skupine, kadar je treba čebele prepeljati. V splošnem pa ta navada še ni prodrla globlje v vrste naših čebelarjev, dasi bi se s tem čebelarске razmere in rentabiliteta malih čebelarjskih obratov marsikje mahoma izboljšale.

Začetke organizacije prevažanja lahko vidimo v skupnih čebelnjakih na vnanjih pasiščih, ki so jih postavile nekatere podružnice. Obenem so poskrbele tudi za primerne vozove za prevažanje čebel. V tem pogledu je ljubljanska podružnica največ storila, saj ima pod Krimom, v Starešincih in pri Zalogu velike čebelnjake na lastnem zemljišču, kamor vozijo člani čebele v hojevo, ajdovo in pomladansko pašo. V njih je poskrbljeno za razne udobnosti pri oskrbovanju panjev, udobnosti, ki jih vsi člani cenijo. Tudi podružnica na Viču je v tem pogledu mnogo storila.

V teh mejah se je gibalo delovanje podružnic. Da bi pa katera šla še dalje in izvedla organizacijo prevažanja do skrajne meje, tega ni storila nobena. In vendar bi bilo to potrebno. Izven obravnave je, da ima velika večina malih čebelarjev dosti težav s prevažanjem čebel razmeroma mnogo več nego večji čebelarji. Zaradi tucata ali kaj več panjev imajo iste skrbi, ista pota in ne dosti manj stroškov, kakor jih ima čebelar s 30 panji. Tem čebelarjem bi bilo nič kako ustrezno s skupnim prevozom. Dobro vem, da se taka zadeva ne da urediti kar mimogrede, a naši čebelarji pri nekaterih podružnicah so dokazali, da znajo izvesti še težje stvari. Zato niti malo ne dvomim, da nam bo bodočnost prinesla tudi glede skupnega prevažanja ugodno rešitev. Vso stvar si mislim takole.

Cim bi dobili zanesljivo vest n. pr. o dobrem medenju hoje, bi za to določeni član (kolesar!) obvestil tri, štiri podružnične člane v raznih okrajih Ljubljane. Naloga teh „brzi selov“ bi bila, da o medenju nemudoma obveste tovariše v svojem okraju in jim sporoče, kdaj bo prevoz. Do določene ure bi moral vsak, ki se je že poprej prijavil za prevoz, sporočiti določeni osebi, ali bo peljal in koliko panjev. Točno ob uri bi začel avto pobirati panje. Delavci bi prišli z avtom vred. S prvim vozom bi se odpeljal na pasišče član, ki bi nadziral postavljanje panjev v čebelnjak in jih tudi odmašil. Izpraznjeni avto bi šel nazaj po nove panje in vozil, če bi bilo treba vso moč, nemara pa še prihodnjo. Čez nekoliko dni bi potegnil do pasišča še čebele zamudnikov (in „cagovcev“, ki nikdar ne vedo, ali bi, ali ne bi).

Predaleč bi zašel, če bi se spuščal v podrobnosti. Poudarjam samo, da bi moral vsak čebelar svoje panje tako pripraviti za prevoz, da bi „potni maršal“ na pasišču ne imel nikakih sitnosti z namestitvijo panjev in drugim. V mislih imam enoten način zapiranja žrel, dobro vidni znak lastnika panjev in orodja i. dr.

Prevoz bi vodil zdaj ta, zdaj oni član. Mišlim, da je ni resnične ovire, ki bi govorila proti skupnemu prevozu, kvečemu pomanjkanje smisla za skupno delo.

Nadzorstvo čebel na pasišču. Kadar se nakopiči v skupnem čebelnjaku veliko število panjev, morajo biti pod stalnim nadzorstvom in varstvom. To ne velja za vsak primer in za vsako pašo. V ajdi je dovolj, da so zavarovani pred tatvino in zlobo (nočna straža!). Pride čas, ko je pri čebelah toliko posla, da je treba biti dalj časa stalno pri njih, n. pr. v rojilni dobi, pri zabranjevanju rojenja, nadziranju prahe, prestavljanju premedenih stranskih satov v medišče, dodajanju novih satnic itd. Za tak čas se izplača najeti skušenega in poštenega čebelarja, da opravlja vsa ta dela po navodilih in željah lastnikov čebel in pomaga tudi pri točenju. Take pomoči si vsakdo želi in je tudi potrebna, posebno če je pasišče oddaljeno od doma. Imaš panj, v katerem moraš določeni dan urediti kako malenkost. Samo zavoljo tega moraš na dolgo pot in bi prav rad plačal za liter „tistega iz kota“ in navrgel še sto boglonejev, samo da imaš koga, ki bi delo opravil namesto tebe. Če je oskrbovalec dober čebelar, se bodo mladi čebelarji od njega tudi marsikaj naučili. Ali je treba, da drvi spomladi po prvem strebljenju na pasišče v resju tucat čebelarjev, če vse delo — snaženje panjev in prvi površni pregled — lahko opravi v enem dnevu en sam človek in to pri velikem številu panjev?

Organizacijo skupnega prevoza in nadzorstva na pasišču imam za prav pomembno zadevo. Nemogoče se mi zdi, da bi še dolgo časa ostalo pri sedanjih praksi, saj nas bodo razmere prisilile do novih potov in k večji praktičnosti. Ravno take akcije pomenijo za organizacijo veliko privlačnost in povežejo člane v trdno delavno enoto, ki stori lahko mnogo dobrega za čebelarski napredek. Pod napredkom pa ne smemo razumeti čezmerne množitve panjev in ustanavljanja novih in novih čebelarstev, morda celo tam, kjer je čebel že trikrat preveč. Mnogo več bomo tej panogi koristili, če skušamo to, kar že imamo, spopolniti, dvigniti na višjo stopnjo, dati navodila za doseg istih ali še večjih uspehov na preprostejši način, z enostavnejšimi pripomočki.

Živimo v dobi, ko posameznik za napredek malo pomeni, organizirani pa se lahko lotimo stvari, ki bi jih poedinec nikdar ne zmogetl. S tem, da pomagamo članom z organiziranim izkoriščanjem dobrih paš, bomo v zvezi s primernim poukom najprej dvignili naše čebelarstvo na tisto višino, o kateri vedno sanjamo.

Preveč pa bi bilo, če bi člani od svoje organizacije še to zahtevali, da bi se pri takih akcijah kdo brez odškodnine pehal za koristi drugih. Kadar moramo plačati stojnino od vsakega panju, ki ga postavimo v skupni čebelnjak na vnanjem pasišču, da se s temi dohodki stavba vzdržuje, ravno tako bi moral član plačati toliko in toliko od panja za prevoz, postavitev, nadziranje panjev med pašo, posebej pa še za vsa naročena izredna čebelarska opravila. Vsak bi rad to storil, ker bi si s tem prihranil delo, skrbi in stroške.

Izbira pasišča je izmed najbolj kočljivih in težavnih zadev. Za posameznika zanesljivost in izdatnost pasišča ni tako zelo kočljiva. Če se v dveh, treh letih izkaže, da izbrani

kraj ne nudi tistega, kar je pričakoval, pobere šila in kopita, pa jo mahne prihodnje leto kam drugam. Saj ga na staro mesto nič ne veže, niti stalni čebelnjak, niti kaka pogodba z lastnikom zemljišča. Kadar pa gre za organizacijo skupnega izkoriščanja kake paše, se je treba zadeve lotiti z veliko previdnostjo. Treba je skupnega ogleda pasišča, dobro presoditi kakovost paše, zlasti njeno zmogljivost, da ne bi bilo preveč panjev na enem mestu. Temeljito je treba preučiti, ali bi bil dovoz panjev v resnično škodo domačim čebelarjem, kakšno stališče bi zavzele oblasti do namere, kako veliki so zahtevki lastnika zemljišča in kakšen človek je; kako je z delavnimi močmi, s podlogami in streho za zasilni čebelnjak, kje je voda, ali bi bile čebele nevarne za živino (n. pr. na pašniku), ovirale kmetovanje na njivah v sosesčini, kam bi roji sedali, ali so v kraju ljudje pošteni in prijazni: na vse to in še na marsikaj drugega je treba misliti, da ni pozneje kesanja in očitkov. Kaka kljuka je itak povsod in nikjer ni vse po želji.

Lahko smo veseli, če prostor v glavnem ustreza. Z gospodarjem zemljišča se je treba natančno domeniti zaradi najemnine. Ravno v tem pogledu bomo posebno previdni. Pri pogajanju ne bomo ozkosrčni. To „kolo“ je treba dobro „mazati“, da lepo teče. Zavarujemo si tudi prvenstveno pravico do nakupa zemljišča, če nameravamo tam čez čas čebelnjak postaviti. Če ni napredaj, sklenimo dolgoletno najemniško pogodbo, morda s priznanjem samouporabe čebelnjaka v času, ko na pasišču ni čebel.

Zelo važno je, da s pogodbo onemogočimo dovoz tujih čebel, če bi to ogrozilo zmogljivost pasišča. Izkušnje nas uče, da so med čebelarji tudi taki, ki radi požanjejo, kar so drugi sejali. Radi se prišustijo na pasišča, ki so jih drugi po dolgem iskanju našli in že več let nemoteno uporabljali. Z besedo in lepimi obljubami znajo pridobiti gospodarja na svojo stran, posebno ker gre samo za „par“ panjev, v resnici pa za lepo skladanico. Spori s starimi prevaževalci so potem skoraj neizogibni. Kjer pa ni miru, človek nerad zahaja. Zato se je že nekajkrat zgodilo, da so stari čebelarji pasišče raje za vselej zapustili, kakor da bi čebelarili v neprijetni družini.

Prvemu pridružniku ponavadi sledijo še novi in kmalu je na kupu več čebel kakor je cvetov v okolici. Prav rado se potem pripeti, da se pridružniki sčasoma začnejo med sabo lasati...

Da moramo pri izbiri mesta gledati tudi na kolikor toliko lahek dovoz in neoviran izlet čebel, je samo ob sebi umevno. Zapomnimo si pa: kdor bi iskal pasišče, ki ustreza vsem pogojem, bi ga lahko iskal do sodnega dne.

(Dalje pride.)

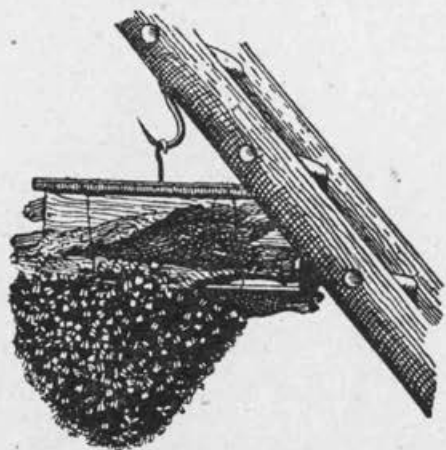
Ogrebanje in prestrezanje rojev

(Dalje.)

Iznajdbo prestrezalne vrše pripisujejo našemu čebelarskemu velemojstru Antonu Janši.*

* Janša je iznašel vršo baje po naključju. Njegov učenec Jožef Pösel pripoveduje v svoji čebelarski učni knjigi iz leta 1784. o tem takole: „Nekega dne zgodaj zjutraj se je odpravil Janša na pot. Ker je imel precej posla, je vzel s seboj v malho kruha. Malo pred poldnem je začel neki panj rojiti in komaj je bil ta izrojl, se je že sosednji pripravljal, da bi

V svoji knjigi „Popolni nauk o čebelarstvu“ je vršo ne samo opisal, temveč tudi vzorno narisal. Dejansko je bila njegova vrša nekaj nad 2 metra (7 čevljev) dolga, na obeh straneh odprta in stožčasto se zožujoča vreča, sešita iz luknjičave tkanine: organtina, tila, kanafasa, ali podobnega blaga. Razpeta je bila med štiri obroče, katerih premer je raste od 37 do 52 cm (od 14 do 20 col). Obroče so držale vsaksebi štiri podolžne letve. Na enem koncu je bila vreča zaprta s krožno urezano desko, na drugem koncu pa je imela platnen podaljšek, ki si ga ob uporabi nataknil na panj in prevezal z

Vabilnik za roje.

vrvico. Cela naprava je bila lahka, zračna in svetla, tako da čebele zaradi pomanjkljivosti svojega vida sploh niso mogle opaziti nastavljenе pasti.

Janševa vrša je tekom časa doživela marsikatero izpremembo. Predvsem je dobila enakomerno valjasto obliko, letve so odletele, na platnenem podaljšku pa so se pojavile dopolnitve, ki so se menjavale glede na panj (slamnat ali lesen), za katerega je bila vrša določena. Ob rojevnici dobi je čebelar privezal vršo na drog, ki ga je bil zasadil v tla pred panj; ko so začele čebele rojiti, je njen nasprotni konec zakačil ob žrelu.

Vrša v tej obliki je še danes v rabi pri slamnatih panjih na lüneburškem vresišču. Prav tako je razširjena v Italiji, dočim jo je pri nas izpodrinilo leseno prestrezalo.

Tudi jaz sem prvotno uvedel v svoje čebelarstvo leseno prestrezalo. Toda vedno sem se spotikal obenj. Povsod mi je bilo v napoto, kamor sem ga postavil. Pol drug meter visoka in na spodnjem koncu do 40 cm široka škatlja zavzema brez dvoma precej prostora, in če je prostor v čebelnjaku bolj tesno odmerjen, res ne veš, kam bi s to navlako. Tudi drugače se mi je zdelo prestrezalo nerodno, predvsem pa pretežko, kadar ga je bilo treba vzeti v roke. Tako se je zgodilo, da sem sčasoma samo zaradi njegove neokretnosti prestrezanje rojev sploh opustil in sem trpel nepriljubljeni zaboj

izletel. Da bi ga zadržal in da bi ne sedla oba roja skupaj, je Janša brž izpraznil malho, jo pokril čez prednji del panja in ogrebel že pri izleteli roji. Ko je nato nagloma zopet odstranil malho, je bil zelo presenečen, ko je čepel v njej roj. (Citirano po St. Miheliču).

v čebelnjaku zgolj zavolj tega, da je bil moj čebelarski inventar čim bolj popoln. Zato sem se naravnost razveselil, ko sem v nekem čebelnjaku iztaknil prestrezalo po Janševem vzorcu, ki ga je bilo mogoče tako zložiti, da si ga lahko shranil kar v omari skupno z ostalimi čebelarskimi potrebščinami in orodjem.

Naj sledi kratek opis tega prestrezala!

Organtinasta vreča je oblikovana s tremi enako velikimi obroči, ki imajo kakih 30 cm premera. Obroči so leseni in obšiti z blagom. Vreča se preko skrajnih dveh obročev nadaljuje, toda podaljška, dolga približno pol metra, nista iz organtina, marveč iz trpežnega platna. Platnena podaljška sta široko zarobljena, skozi robova pa sta pretaknjeni vrvici, da lahko vrečo zadrigneš in zapreš na obeh koncih, kadar je to potrebno.

K vrši spada lesen nastavek, nekaj minijturni posnetek običajnega lesenega prestrezala. Na širšem koncu ima okrog in okrog pribiti dve vzporedni letvici, med kateri pritrdiš vrečo na zadrgo. Ožji konec nastavka je omočen s pločevinasto ploščo, ki sega preko robov in ima ob straneh podolgovati zarezi, ujemajoči se z vijaki Heidenreichovega zapaha. Če teh zapahov pri panjih ne uporabljaš, moraš vijake že zaradi vrše namestiti ob žrelih.

V količjak večjem čebelarskem obratu so potrebne dve do tri take vrše. Zgodi se namreč včasih, da se ti splaši istočasno ali v kratkih časovnih presledkih po več družin naenkrat. Z enim samim prestrezalom jim ne boš kos, če pa jih imaš več in če si dovolj spreten, lahko poloviš vse roje, ne da bi rabil pri tem kakega pomočnika. Treba je seveda znati delo od prave strani zagrabit.

Vrečaste vrše so same po sebi nerodne, skoraj bi rekel neuporabne. Šele v zvezi z majhno napravo na prostoru pred čebelnjakom pridejo njihove vrline do veljave. Naprava sestoji iz dveh močnejših kolov, ki jih zabiješ v tla in zvežeš s prečnim drogom. Koli naj bodo oddaljeni od panjev približno dva in pol metra, prečni drog pa naj bo pritrjen nad tlemi kaka dva metra visoko. Ob rojevnici priveži in obesi na drog vrše, ki naj bodo v popolni pripravljenosti: zgoraj zadržnjene, spodaj opremljene z lesenimi nastavki. Preizkusi najpoprej, če sežejo s svojimi spodnjimi konci do žrel panjev, o katerih slutiš, da bodo rojili, nato pa jih vrzi in pregani preko droga, da se ne bodo vlekle po tleh. Tako si naredi! Nadaljnje geslo je: Čakaj in opazuj! Kakor hitro se ti zazdi, da je postala ta ali ona družina nemirna, da so se začele čebele v večji množini, kakor običajno, usipati iz panja, pograbi najbližje prestrezalo ter ga nategni v poševni smeri proti pročelju čebelnjaka, leseni nastavek, ki ga držiš v roki, pa z vijaki pritrdi ob žrelu. Vse je v trenutku izvršeno in že si lahko na preži pri naslednjih plemenjakih, katerih roje pričakuješ še isti dan.

Ko vidiš, da je rojenje končano, da skozi žrelo ne prihaja več dosti čebel, da se nekatere celo vračajo nazaj v panj, snemi organtinasto vrečo z lesenega nastavka in jo na spodnjem koncu dobro zaveži. (Preprosto zadrgnjenje ne zadostuje. Vrvico je treba vedno še posebej oviti pod zadrgo). Končno odstrani izpred žrela leseni nastavek, vrečo z rojem pa zanesi v senco pod bližnje drevo, kjer jo obesi na primerno visoko vejo. Viseti mora tako, da ostanejo čebele zgoraj. Čim se roj umiri in stvori

kompakten grozd, ga lahko usadiš v pripravljeni panj.

Ko si panj opremil s satnicami, ga eventualno znotraj natrl z meliso in mu priprl žrelo, prinesi v čebelnjak vrečo s čebelami. Vrečo sedaj obrni! Obrnjeni konec, torej oni konec, na katerem ni čebel, pritrži na kako stojalo, na steno ali pod strop, kajti biti mora dvignjen, da je vreča kolikor toliko nategnjena. Na nasprotnem koncu razmotaj zadrgo in prični usipati čebele na sipalnik. Z dimom, vodo in metlico jim pomagaj v novo bivališče.

Roj pa lahko preseliš iz vrše v panj še na drug način. Priporočal bi ga zlasti začetnikom in vsakomur, ki bi se hotel izogniti neprijetnostim čebeljega pika. Meni ga je vsilila zadruga, ko so me službeni opravki pregnali iz čebelnjaka in nisem utegnil roja nadzirati med selitvijo.

V vrši sem imel roj, ki je bil že itak predolgo v njej. Začel se je vznemirjati in bil je skrajni čas, da ga osvobodim. Baš tedaj pa, ko sem bil vse potrebno pripravil in sem ravno nameraval preiti k vsajanju, je dospelo nujno naročilo, da moram biti že čez četrte ure tam in tam. Zaprepaščen sem obstal. V prvem hipu nisem vedel, kaj bi ukrenil. Pogled mi je zablodil po čebelnjaku in nehote obvisel na dveh omarah ob zadnji steni. V eni sem imel spravljeno orodje, v drugi pa prazne sate, ki sem jih bil jeseni pobral iz medišč. Na zunanji sta bili obe popolnoma enaki, stali sta druga vstric druge tako, da je bilo med njima nekoliko več kot četrte metra razmaka. Razmaknjeni sta bili namenoma; s to namestitvijo sem dobil dober prostor, v katerem sem hranil svoji dve vrečasti vrši, obešeni na prečni letvi. Pogled na omari mi je pripomogel k naslednjemu domisleku: Plodišče pri panju, ki sem ga namenil roju, sem zaprl z okvirnim okencem, okence in satnike pa pričvrstil s prečnim zapiralom. Ker so bili kovinski nosilci pritrjeni direktno na rešetko, sem zato, da bi se ta ne mogla med obračanjem panja premikati, tik nad rešetko zabil v stranici po dva žeblija. Panj sem nato zaprl še z zunanjimi vratci in ga s pročeljem navzdol položil na omari tako, da je slonel na eni kakor na drugi vzdolž ozkih, komaj nekaj centimetrov širokih robov. Za panjem je prišla na vrsto vrša s čebelami. To sem na praznem spodnjem koncu razvezal in jo ponovno opremil s lesenim nastavkom. Nastavek sem naposled z vijaki privil k odprtemu žrelu, da je vrša neposredno visela na njem. Čebelam, ki so bile sedaj spodaj, novi položaj ni bil po volji. Takoj so se začele gibati, vršati in plezati navzgor. Za nadaljnje opazovanje nisem imel časa. Ko sem se pod noč vrnil v čebelnjak, je bila vrša domala prazna. Čebele so skozi žrelo brez moje pomoči zlezle v odrejeni jim panj.

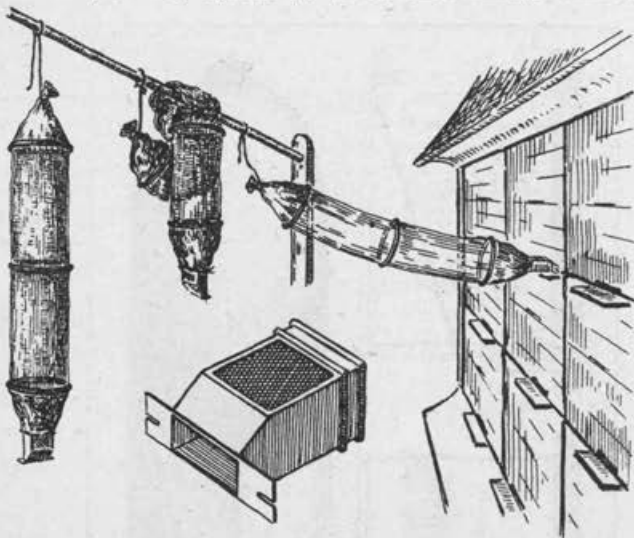
Že iz mojih dosedanjih izvajanj so razvidne nekatere dobre lastnosti vrečaste vrše, ki jih lesena prestrezala nimajo. Oglejmo si jih še enkrat v bežnem posnetku!

1. Vrša je lahka, svetla in zračna. Roji, ki jih z njo ulovimo, so vedno krepki in prav nič ne zaostajajo za prosto izletelimi.

2. V čebelnjaku zavzame malo prostora. Zato dovoljuje nabavo v več izvodih, kar je pri istočasnem rojenju družin neobhodno potrebno.

3. Izpraznimo jo lahko avtomatično, ne da bi prišli s čebelami v neposreden stik.

Kakor pa ni nobena stvar na svetu popolna, tako ima tudi vrečasta vrša nekaj pomanjkljivosti. Glavni nedostatek, ki bi ji mogel kdo očitati, bi bil najbrž ta, da ni posebno trpežna. Res je! Ščasoma se pojavijo okvare v mrežasti tkanini. Toda to ni najhuje. Nastalo luknjo ali raztrganino sproti zalepiš s koščkom papirja, kasneje, ko postane tkanina le preveč razdrapana, pa jo zamenjaš z novo. Organtin je bil včasih poceni in ta strošek ni ravno preveč obremenjeval čebelarstva žepa. Po mojih izkušnjah je potrebna izmenjava organtina približno na vsakih 10 let. Ostali delj vrše so manj občutljivi in vzdrže tudi daljšo dobo. Vršo moraš seveda hraniti na suhem in zračnem prostoru, zgibati pa je ne smeš nikdar vlažne,

Vrša za prestrezanje rojev.

sicer ti nitke v tkanini pod vplivom škodljivih klic skrepene še poprej.

Ljubitelji lesenega prestrezala očitajo vrečasti vrši tudi to, da jo je pri vsajanju težavno očistiti vseh čebel, ker zalezejo mnoge od njih med gube blaga in ne najdejo same pota v panj. Pri lesenem prestrezalu takih skrivališč ni. Če s prestrezalom udariš ob tla, zdrse zaostale čebele, ki se zadržujejo na njegovih stenah, na dno, nakar prestrezalo hitro dvigneš in obrneš, da ti padejo še zadnje upornice na sipalnik. Kaj takega je pri vrečasti vrši nemogoče, vendar jo lahko istotako temeljito očistiš čebel kakor leseno prestrezalo, ako se znaš prav zasukati. Opozarjam pa, da z vsajanjem ne smeš pričeti poprej, dokler niso čebele stvorile popolnega grozda. Dobro je tudi, da vršo, preden jo zanesesh v čebelnjak, tik pod grozdom prevežeš. Tako se čebele pri kasnejših operacijah ne morejo razprostrti in razleztj vzdolž cele vrše.

Avtomatizem, ki smo ga v komaj zaznavni obliki opazovali pri naši vrši, je osnovno svojstvo vsakega stroja. Stroj pa imamo danes več kot preveč. Stroji so zrastle človeku dvajsetega stoletja čez glavo. Brezobzirno izpodrivajo delo skromnega ročnega delavca in dajejo sedanji zindrustrijalizirani dobi svoj vrhovni pečat. Razprava, v koliko je ta pojav človeštvu koristen, odnosno škodljiv, ne spada v okvi

mojega članka. Opozoriti hočem samo na dejstvo, da si ta izrodek človeške civilizacije polagoma utira pot tudi v čebelarstvo. Hannemanova rešetka, Kuntscheve sanke, Porterjeva begalnica itd. so njegovi prvi sli. Rovirov panj, iz katerega naj bi tekla med kakor voda izpod skalce, pa predstavlja že dokaj resen podvig za zavojevanje doslej še kolikor toliko neprizadatega področja. Nič ni čudnega potemtakem, če so se začele nekaterim čebelarjem cediti slinice tudi po avtomatičnem prestrezalu za roje. Zlasti Amerikanci so si mnogo prizadevali, da bi iznašli mehanizem, ki bi jih osvobodil zamudnega nadziranja čebeljih družin v dobi rojenja. Ta prizadevanja pa so le delno uspela. Roji so se sicer ujeli, toda po moči se niso dali primerjati s svobodno kretajočimi se roji. Dostikrat so bili tako šibki, da se jih ni niti izpla-

zgornji predel prestrezala. Toda niti tukaj ni izhoda zanj. Poleg tega ji je onemogočen še povratek nazaj v panj, kajti bistvo begalnice je baš v tem, da pripušča kretanje samo v eno smer.

Cebele, ki so se med tem spreletavale po zraku in mahoma zaznale, da ni matice med njimi, zaokrenejo svoj let proti domačemu panju. Divje se vržejo na rešetko in jo v gručah oblegajo. Prehod do žrela, ki ga je konstruktor namenoma zelo utesnil, je v hipu prenatrpan s čebelami. Glavnina roja navali navzgor in se v vrhnjem predelu združi s pogrešano matico. Cebele se zbero v vrečastem nastavku, se polagoma umire in udano pričakajo čebelarja, da jih iztrese v nov panj.

Popisanega prestrezala nisem preizkusil: zato ne morem izreči o njem svoje sodbe. Teoretično mu ni kaj oporekati. Kakšna je seveda stvar v praksi, je druga plat medalije. Če bi koga zanimalo in bi si ga nabavil, naj poroča o njegovi uporabnosti v našem listu, za kar mu bom jaz in z mano vred še kak drug čebelarjski tovariš iz srca hvaležen.

Poročilo

o občnem zboru Slovenskega čebelarjskega društva v Ljubljani dne 20. junija 1943.

Ker je bil občni zbor ob napovedanem času nesklepčen, ga je otvoril predsednik g. A. Znidaršič pol ure kasneje, to je ob 10. uri in je bil sklepčen v smislu § 13 društvenih pravil ob vsakem številu navzočih delegatov. Ugotovil je, da je bil zbor pravilno sklican in prijavljen kr. policiji. Na občnem zboru je bilo navzočih 6 podružnic, ki jih je zastopalo 8 delegatov s 17 upravičenimi glasovi. Opozoril je, da smejo glasovati samo delegati. Občnega zbora se je udeležilo skupno 27 članov.

Pred prehodom na dnevni red je pozdravil zastopnika kmetijskega oddelka Visokega komisiarata g. dr. Ludvika Puša, ki ga je prosil, naj ostane tudi v bodoče tako naklonjen društvu kot doslej. Izroči naj pozdrave in zahvalo skupščine in sp. kmetijskega oddelka g. dr. Berni in načelniku g. inž. Podgorniku, ki sta pokazala ob vsaki priliki naklonjenost do našega čebelarstva in izdatno podpirala naše prošnje.

Dalje je pozdravil zastopnika mestne občine ljubljanske g. inž. Mačka, ki z velikim razumevanjem podpira naša stremjenja.

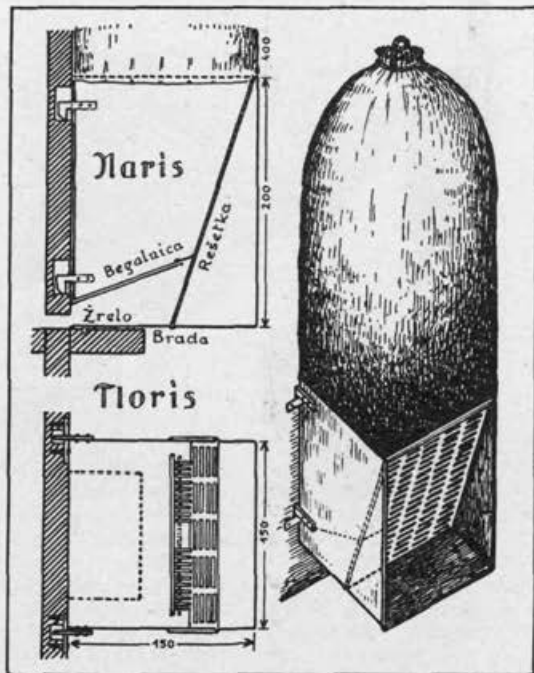
Pozdravil je tudi zastopnika Združenja kmetovalcev za Ljubljansko pokrajino g. inž. Suhadolca. Prosil ga je, da izroči našo zahvalo ekspertu Visokega komisiarja g. dr. Gheriju in direktorju g. Lavriču za njuno naklonjenost, ki jo posvečata našemu društvu.

Končno je pozdravil še vse delegate in člane, ki so se udeležili občnega zbora.

Za zapisnikarja je imenoval g. Rojca, za overovatelja pa gg. Krejčija in Zupana.

Nato se je spomnil prerano umrlega društvenega častnega člana g. Martina Humka, ki ima za razvoj slovenskega čebelarstva neprecenljive zasluge. Prosil je navzočne, da vstanejo in zakličejo njegovemu spominu trikratni „Slava“!

Po teh uvodnih besedah je podal poslevoedeči tajnik g. Josip Kobal

Freudensteinovo avtomatično prestrezalo za roje.

čalo vsajati v poseben panj. Da pokažem princip, na katerem so zasnovani vsi tozadevni izumi, hočem popisati Freudensteinovo avtomatično prestrezalo, ki spada, kolikor sem poučen, še med najbolj posrečena.

Naprava sestoji iz verande, ki jo pritrdiš ob pričakovanju roja v žrelu panja, in iz vreče, ki čepi kakor nekaj klobuk vrh verande. Vreča je iz neprosojnega blaga. Pokoncu jo drže lesene vitre in obroči. Veranda je na sprednji strani zaprta z rešetko, ki je posevno nagnjena na vzven, da je čebelam olajšano plezanje in izmotavanje skozi rešetkine reže. Notranji prostor je počez predeljen s pločevinasto ploščo. Plošča se tik nad žrelom naslanja nad končnico panja, se v zlozmem vsponu dviguje in preide ob rešetki v begalnico s pridvižnimi jezički.

Ob rojenju se čebele z lahkoto prebijejo skozi rešetko, dočim je matica preširoka in ne more za njimi. Zato plezaje zafrfota ob rešetki, privzdigne kak jeziček v begalnici in zaide v

Tajniško poročilo

o društvenem delovanju v poslovnem letu 1942.

Spoštovani zborovalci! Z današnjim poročilom vam podajam sliko o delovanju našega društva v lanskem letu. Za čebelarstvo je bilo to leto več ali manj ugodno. Zaradi lepega in toplega vremena, ki smo ga imeli od spomladi do jeseni, so čebele ponekod dobro izkoristile spomladansko in jesensko pašo. V gozdnih predelih naše pokrajine je medila hoja. Zaradi nastale suše pa je odpovedala ajda, ki je po večini krajev ob dolenski progi edini čebelarjev up. Kmetovalci niso pridelali niti semena. Slabo sta odrezali širša okolica Grosuplja in Novega mesta.

Kakor je to poročilo vsaj deloma ugodno, moram omeniti, da je utrpelo slovensko čebelarstvo v tem poslovnem letu občutno škodo. Mnogim čebelarjem so pogoreli čebelnjaki z vsemi čebelami in panji, neštetim so panje izropali, številni čebelarji so morali začasno zapustiti svoje čebele. Kljub vsem neizoglednim izgubam upanja v boljše čase. Pohvalno moram omeniti, da so priskočili na pomoč odsotnim čebelarjem njihovi sosednji čebelarji in oskrbovali zapuščene čebele. S trdnjo in krepko voljo bomo premagali tudi te težke čase in se bomo tem bolj veselili mirnejših dni v bodočnosti.

V tem poslovnem letu se je preselilo v večnost več zavednih čebelarjev. Za imena nekaterih niti ne vemo, ker so umrli daleč proč od svojih čebel. V Ljubljani je umrl Jevnikar Anton, upokojeni jetniški paznik. V Mojstrani se je preselil v večnost 91 letni Košir Josip, najstarejši čebelar na Gorenjskem, znan skoro povsod po slovenskih krajih. V Dobenem pri Mengšu je umrl dolgoletni naš član Franc Ručigaj. V Št. Vidu pri Stični se je ločil od svojih čebel Anton Jereb, ki je okrog 30 let vodil tamnošno opazovalno postajo. Na Klancih v občini Stari trg pri Rakeku je poklical Vsemogočni k sebi 34 letnega nadebudnega čebelarja in posestnika Antona Komidarja. Pri reševanju svojega sina iz vodnjaka je ponesrečil marljivi blagajnik šentjernejske podružnice Ivan Črtalič. Najbolj pa nas je zadela izguba društvenega častnega člana Martina Humka, ki je bil večletni urednik Slovenskega čebelarja in za razvoj in napredek slovenskega čebelarstva prezaslužni delavec. O njegovem delovanju je obširno pisal urednik Slovenskega čebelarja v 3. in 4. številki, zato ne bom izgubljal besed. Vse bomo ohranili v najlepšem in častnem spominu. Slava jim!

Štejem za svojo dolžnost, da izrekam na tem mestu v imenu društva najtoplejšo zahvalo vsem, ki so kakorkoli podpirali naše društvo. Navajam inspektorja kmetijskega oddelka g. dr. Berno, g. inž. Podgornika in referenta za čebelarstvo g. dr. Ludovika Puša, ki so z velikim razumevanjem podprli naša stremljenja, da smo dobili sladkor in izdatno podporo za opremo plemenitih postaj v Rakitni in v Sredgori na Gornjancih, za napravo vzornih kranjčev in podporo za širjenje medovitih rastlin. Dalje ne smem pozabiti naklonjenosti eksperta Visokega komisariata pri Združenju kmetovalcev g. dr. Gherija, ki je posredoval na pristojnih mestih v Rimu, da smo dobili sladkor, in priporočal, da nam je komanda 11. armadnega zbora ugodno reševala prošnje za potna dovoljenja. Končno smo dolžni izreči zahvalo vsem

predsednikom, tajnikom in blagajnikom, ki so kljub težkim razmeram požrtvovalno vodili delo pri naših podružnicah.

Ožji odbor

je imel v tem letu 16 sej. Sej širšega odbora ni bilo, ker jih zaradi prometnih težkoč nismo mogli sklicati. Člani ožjega odbora so se redno udeleževali sej ter požrtvovalno in nesebično delovali v prosep in korist našega čebelarstva.

Odbor je izvoljen po določilih spremenjenih pravil, ki jih je sprejel občni zbor dne 27. septembra 1942, potrtil pa Visoki komisariat. V ožjem odboru so bili gg.: Znideršič Anton kot predsednik, Babnik Janko kot podpredsednik, Senegačnik Edi kot tajnik in blagajnik, Dermelj Mirko, Ločniškar Franc, Petelin Albin in Raič Slavko kot odborniki, kot virilista pa še gg. Adolf Arko, vodja Društvene čebelarne in Avgust Bukovec, urednik SČ. Ker je bil tajnik in blagajnik v vojnem ujetništvu, je ožji odbor imenoval g. Josipa Kobala za poslovedočega tajnika in blagajnika. Širši odbor so sestavljali poleg navedenih še gg.: Bugar Ivan za okrajno glavarstvo Ljubljanske okolice, De Gleria Anton za okrajno glavarstvo Logatec, Peterlin Alojzij za okraj, glavarstvo Kočevje, Vales Josip za okrajno glavarstvo Novo mesto in Martelanc Vlado za okrajno glavarstvo Črnomelj. Za namestnika sta bila izvoljena gg. Aleš Franc, ravnatelj tobačne tovarne, in profesor Rome Franc. Za pregledovalca računov je izvolil občni zbor gg. Ivana Šmajdka in Franca Resmana. V gospodarskem odboru so bili gg. Babnik Janko kot predsednik, Petelin Albin in Arko Adolf pa kot člana.

Slovenski čebelar

Zaradi majhnega obsega je sklenil ožji odbor, da bo izhajal list vsak drugi mesec na 16 straneh. Člani pa zaradi skrčenja nismo bili preveč na izgubi, ker smo uporabili manjši tisk in smo prostor bolj ekonomično izrabili. List smo tiskali v 1250, razpošiljali pa v 1148 izvodih. Tiskala ga je Tiskarna J. Blasnika nasledniki kot najnižja ponudnica. Prinašal je vse leto dovolj poučnih in informativnih člankov ter beležk. Noben napreden čebelar, ki ima količjak stanovske zavednosti, bi ne smel biti brez njega. Zaradi ukinitve poštnega prometa ni mogla uprava nekaj časa redno pošiljati lista vsem članom. Nekaterim naročnikom smo ga pošiljali na zbiralne pošte, za druge pa šefom postaj, ki so ga oddajali naslovnikom. Za njihovo naklonjenost jim izreka odbor tudi na tem mestu najlepšo zahvalo. Razmere pa so se izboljšale tako, da so prejeli ob koncu leta skoro vsi člani list v redu in pravočasno.

Članstvo

Ob koncu poslovnega leta 1942. je imelo društvo 1127 članov. Kljub težkim razmeram so ostali čebelarji društvu zvesti. Marsikateri je moral zaradi izrednega položaja zapustiti svoj dom in čebele. Mnogi pa so se vrnili v svoj domači kraj in začeli zopet z vso vneto čebelariti.

Podružnice

Vse članstvo je bilo razdeljeno na 46 podružnic, ki so bile po vseh večjih krajih naše pokrajine. Delovale so nastopne: (številka poleg kraja pomeni število članov): Barje 26, Begunje

nad Cerknico 11, Bloke 10, Borovnica 17, Cerknica 20, Črnomelj 42, Dobropolje 17, Dobruš 11, Dobrova 28, Horjul 20, Hrušica 6, Št. Jernej 18, Št. Jošt 14, Krka 14, Kočevje 8, Laze 15, Velike Lašče 22, Logatec 19, Ljubljana 121, Metlika 21, Mirna peč 11, Novo mesto 42, Št. Peter-Brusnice 9, Pribinci 9, Preserje 15, Podkrim 15, Polhov gradec 12, Račna 12, Ribnica 24, Rob 9, Št. Rupert 25, Stari trg 24, Stična 32, Šmarje-San 12, Šmarjeta 13, Štekljavec 13, Sela-Sumbrček 16, Trebnje 29, Toplice 34 Vnanje gorice 13, Veliki Gaber 23, Vič 29, Št. Vid pri Stični 17, Vrhnika 50, Žalna 26, Žužemberk 20, torej 46 podružnic z 992 člani. Poleg teh je bilo 135 direktnih članov. Vpisanih je bilo v tem poslovnem letu skupno 1127 članov.

Plemenilne postaje

Ožji odbor je izvršil vse potrebne priprave za ustanovitev plemenilne postaje za matice v Rakitni in v Sredgori na Gorjancih. V Rakitni je kupil od župnijske nadarbine čebelnjak za 2000 L in vzel v najem nekaj nadarbinskega vrta. Za plemenilno postajo v Sredgori je dal napraviti v Novem mestu nov zložljiv čebelnjak. Naročil je 50 hramčkov in 100 plemenilnikov ter nakupil vse potrebno orodje. Vso akcijo je vneto podpiral kmetijski oddelek Visokega komisariata in nam dovolil 12.000 L podpore. Zaradi nepredvidenih zaprek postaj nismo mogli odpreti in jih izročiti svojemu namenu. Storili pa bomo to takoj, čim bo dopuščal položaj. O velikem pomenu plemenilnih postaj za matice ne bom izgubljal besed. Čebelarji vseh naprednih in kulturnih držav posvečajo vprašanje čistokrvnosti in dobrim lastnostim pri čebelah največjo pažnjo. Ker nas čebelarski svet pozna kot umne čebelarje in sprašuje po čistokrvnih maticah ter dobrih čebelah, se moramo polotiti tega vprašanja z vso vnamo.

Opazovalnih postaj

je imelo društvo po Ljubljanski pokrajini 9 in to na Barju, v Cerknici, pri Sv. Gregorju, Št. Vidu pri Stični, na Krki, na Pluski pri Trebnjem, v Novem mestu, v Šmarjeti in v Vavpči vasi. Poslednji dve začasno nista poslovali. Nanovo nameravamo ustanoviti postaje v Ljubljani, v Polhovem gradu, v Lazah, in v Blokah in v Dobropoljah. Mnogi čebelarji imajo svoje lastne tehtnice, da morejo tako ob vsakem času kontrolirati pravo stanje donosa ali izgube. Iz podatkov, ki jih navajajo opazovalne postaje, moramo v glavnem sklepati na pašne razmere po posameznih predelih pokrajine. Skupne mesečne izkaze je sestavljal urednik Bukovec.

Vrbov nasad

Tudi v tem letu je društvo skrbelo, da smo posadili v vrbišču na Barju in na domačem vrtu okrog 3000 vrbovih potaknjencev onih vrbov, ki delajo velike mačice in cveto v različnem časovnem razdobju. Nad 1000 eno in dvoletnih sadik smo prodali posameznim interesentom, nekaterim podružnicam pa smo jih odstopili brezplačno. Priporočali smo saditev sončnic, repice, ogrščice. Akcija s sončnicami je v Ljubljanski okolici deloma uspela. Kjer so jih posadili v večjem obsegu, se pohvalijo čebelarji, da so imele čebele dobro pašo. Če bomo siste-

matično širili medovite rastline, bomo gotovo mnogo storili za zboljšanje paše. Na našo vlogo je kmetijski oddelek Visokega komisariata obnovil varstvo vrbovih mačic. Nakazal nam je tudi podporo za širjenje medovitih rastlin. Mestni gospodarski urad je na našo prošnjo izdal stroga navodila za obiranje lipovega cvetja.

Uvedba kranjiča

Ker bo po vojni gotovo veliko povpraševanje po živih čebelah, saj je društvo že dvakrat prejelo s Poljskega naročilo za dobavo 100 rojev. je imel ožji odbor za potrebno, da je opozoril članstvo, naj se zopet v večji meri oprime čebelarjenja na roje, to je začne čebelariti v kranjiču, ki ga lahko napravi vsak količjak spreten čebelar sam. Za zunanjo trgovino pa je potrebna enotna mera. Zato je društvo dalo napraviti vzorne kranjiče, ki jih je brezplačno poslalo vsem svojim podružnicam. Akcijo je odobril kmetijski oddelek Visokega komisariata in nakazal izdatno podporo.

Predavanja in tečaji

Zaradi otežkočenega osebnega prometa in splošnega položaja v pokrajini ni bilo mogoče prirejati predavanj in tečajev, čeprav bi bilo to potrebno bolj kot kdajkoli. Živa beseda o zboljšanju čebelje paše bi bila zelo na mestu. Pouk o čebelarjenju na roje bi mnogo koristil. Govoriti bi bilo treba o racionalnejšem pridobivanju voska, ki je dosegel visoko ceno. Društvo je mislilo tudi na to vprašanje in se je zanimalo za nakup aparata, s katerim dobimo še nekaj voska iz že iztisnjenih tropin. Upajmo, da bomo mogli v dogledni bodočnosti posvetiti naštetim in še drugim važnim vprašanjem več pozornosti.

Sladkor

Ker je po gozdnih predelih Ljubljanske pokrajine medila hoja, njen med pa ni za zimsko prehrano čebel in ker zaradi suše, ki je nastopila v juliju in avgustu, ni bilo pričakovati donosa z ajde, je društvo takoj v začetku avgusta odposlalo po Združenju kmetovalcev za Ljubljansko pokrajino obširno in dobro utemeljeno prošnjo na Združenje kmetovalcev, oddelek italijanskih čebelarjev v Rimu, za nakazilo vsaj 60.000 kg sladkorja. Enako prošnjo smo predložili tudi kmetijskemu oddelku Visokega komisariata. Po intervencijah smo prejeli v začetku januarja letošnjega leta obvestilo, da nam je nakazanih 200 q sladkorja. Potrebni denar smo takoj nakazali. Sladkor pa smo prejeli 30. marca. Predno smo ga začeli razpošiljati, smo morali predložiti kmetijskemu oddelku razdelilni načrt, ki ga je odobril z dostavkom, da po 15. maju ne smemo več deliti sladkorja. preostanek pa da moramo njemu sporočiti. Predloženi načrt je obsegal poimensko vse člane našega društva in železničarske čebelarske zadruge, skupno 1286 čebelarjev, ki so izkazali 21.354 čebeljih družin. Ker smo imeli samo 20.000 kg sladkorja, ga je moglo društvo oddati samo 90 dkg na panj.

Stanje čebelarstva v pokrajini

Popolnoma točnega in zanesljivega stanja o čebelarstvu v Ljubljanski pokrajini še nimamo,

ker so se meje nekaterih okrajev spremenile in podatkov zadnjega ljudskega štetja ne moremo upoštevati. Ko sem sestavljal seznam čebelarjev za sladkor, sem dognal, da je v pokrajini 1286 čebelarjev, ki imajo 18.405 A. Z. panjev, 2685 kranjčev in 266 prašilčkov, skupno torej 21.354 čebeljih družin. To so pa le organizirani čebelarji. Poleg teh je še nekaj malih neorganiziranih čebelarjev. Ako bi podružnični funkcionarji točno in vestno izpolnili tiskovino, ki z njo predlagajo „Letna poročila“, bi z lahkoto dognali število neorganizirancev in njihovih čebeljih družin.

Zdravstveno stanje čebel

je bilo v preteklem letu povsem zadovoljivo. Čebelje kužne bolezni se niso pojavile. Tu in tam so zbolele čebele na nosečnosti. Za primer kužnih bolezni razpolaga društvo s skladdom, ki iz njega daje podpore za uničenje čebelje družine. V smislu sklepa občnega zbora se sme uporabljati denar tega sklada tudi za morebitne druge nezgode, ki zadenejo čebele. Sklad je narastel ob koncu leta 1942. na 5.710 L 04 cent.

Naša društvena knjižnica

je razdeljena v dva dela. Prvi del obsega znanstvena in strokovna dela. Šteje 301 knjigo v 343 izvodih. V drugem delu knjižnice so vezani letniki raznih slovenskih, hrvatskih, srbskih, italijanskih, nemških, francoskih in angleških periodičnih čebelarskih časopisov. Vseh je 345. Skupno šteje knjižnica 646 knjig v 689 izvodih. Poleg tega ima društvo urejene tudi mesečne čebelarske liste, ki jih prejema v zameno za SC. Dragocene in redke knjige, kakor Jančeve prve izdaje, Slovensko čebelo, Dajnkovo Čelarstvo, Jonkejevo Navodilo v slovenskem in nemškem besedilu, Slovenski čebelar in sadjerejec ima društvo spravljene v posebni omarici. Odbor želi, da bi članstvo pridno segalo po čebelarski literaturi.

Medica

Odbor se je z vso resnostjo bavil z vprašanjem kuhanja medice v večji množini. Kupili smo primerne sode, resno smo mislili napraviti v kleti primeren prostor za kipelec. Namesto nje pa smo po nasvetu gospoda predsednika naročili električni ogrejevalec, ki regulira pravilno kipelec. Načrte smo morali opustiti, ker ni bilo medu in cena mu je bila previsoka.

Nova trgovina

Z namenom, da bi bolje zaposlili svoje uslužbenice in krili režijske stroške zanje, smo v tem letu v sporazumu s Sadjarskim in vrtnarskim društvom zvršili vse formalnosti, da bi dobili potrebno dovolilnico za otvoritev trgovine s sadjem, zelenjavo ter sadjarskimi in vrtnarskimi potrebščinami.

Potna dovoljenja

Za obisk čebel zunaj bloka in po pokrajini, je društvo preskrbovalo svojim članom-interesentom potna dovoljenja, veljavna za več mesecev. Posebno zahvalo dolgujemo tu ekspertu pri Združenju kmetovalcev g. dr. Gheriju, ki se je v tem pogledu mnogo osebno trudil in posredoval pri pristojnih oblasteh.

Nadzorstvo in kontrola

V smislu člena 2 naredbe Visokega komisiariata št. 151 z dne 15. novembra 1941/XX je

društvo podvrženo nadzorstvu in kontroli Združenja kmetovalcev za Ljubljansko pokrajino, kateremu mora predlagati svoja letna poročila, tako finančna kot moralna. Po Združenju kmetovalcev je društvo član Društva zveze delodajalcev za Ljubljansko pokrajino.

Gospodje! To je tajniško poročilo o društvenem delovanju v poslovnem letu 1942. Dotaknil sem se le glavnih vprašanj, v podrobnosti se nisem spuščal. Upam pa, da ste si tudi iz tega kratkega poročila ustvarili jasno sliko o našem delu.

G. predsednik je dal poročilo v razpravo. Bilo je sprejeto brez ugovora.

(Dalje prih.)

● Opazovalne postaje

Junij. Vreme je bilo zelo nagajivo. Imeli smo mnogo dežja, štiri dni več kakor znaša povpreček zadnjih 10 let. Na srečo je deževalo po ves dan samo tri dni v mesecu. Navzlic obilnemu dežju so ostale dolensjske kapnice še vedno prazne.

Paša je bila skoraj povsod zadovoljiva, ponekod celo nenavadno dobra, zlasti v Beli krajini, kjer so čebele posebno dobro brale in ponovno napolnile medišča do zadnje celice. Dobri roji so tam nabrali v pičlih treh tednih precij čez 20 kg. Čebele so najbolj nabirale mano, zlasti hrastovo. Tudi travniško cvetje jim je nudilo dobro pašo, posebno kadulja (zajbelj.) Tu pa tam je začela mediti tudi hoja, toda deževje je pašo naglo ustavilo. Kostani, ki je za čebele marsikje zelo pomemben, je letos popolnoma odpovedal; dež je ubil to pašo tako rečeno že v kali.

Medtem, ko so panji po deželi imeli konec meseca prav lepe zaloge medu, ponekod celo tolike, da so bili čebelarji v devetih mesecih, je vladala v čebelnjakih v ljubljanski okolici huda suša. Prve dneve v zadnji tretjini meseca so bile čebele čisto na koncu: krmiti jih je bilo treba. Hvala Bogu, da so imeli čebelarji (po poročilu „Slovenca“) dovolj česnovca na razpolago...

Panji so bili v splošnem zelo živalni. Zaradi dobre paše se je pojavilo močno razpoloženje za rojenje. Ponekod so družine kar vprek rojile. Na pasiščih je precej rojev pobegnilo. Praha matic je bila dobra.

Cerknica: Pašo in rojenje je oviralo deževje.

Št. Vid: Čebele so bile prav pridne, posebno v zadnji tretjini meseca. Z medom pa bo treba varčevati; nič ne vemo, kaj še pride...

Krka: Mana je bila ves mesec. Rojev smo dobili mnogo. Na dan sv. Petra sem dobil že vnuka. Prvci so tehtali 550—450 kg, drugecvi nism dopuščal.

Novo mesto: Trikrat se je dvignil donos nad 1 kg dnevno (travniško cvetje, smreka lipo, mana), toda vselej je dež ukinil pašo.

Julij. Vreme je bilo v splošnem zelo ugodno: mnogo sonca, ne preveč moče in močnejših vetrov. En sam dan čebele niso mogle iz panjev.

Paše ni bilo nikjer kaj več. Pravi kostanj je opral dež, travniki so bili pokošeni, tako da so se čebele motile le po gozdnih cvetlicah. V

zadnji tretjini je začela mediti otava. Paša na prašni ajdi na Barju pri Ljubljani je bila ne- navadno dobra. Rešila je odnotne čebele naj- hujšega ter potolažila potrte čebelarje. Jesen- ska ajda lepo kaže. Zaradi vladajočih razmer bo malo prevažanja v to pašo.

Stanje čebel je v splošnem zadovoljivo. Izrojenci in roji so dosti dobro prašili, ponekod celo izredno dobro. Odgon trotoev se je začel šele proti koncu meseca.

Cerknica: Julij je popolnoma odpovedal. Izguba na teži je velika. Tudi starci ne bodo imeli za zimo.

Št. Vid: V panjih s starejšimi maticami je mnogo trotoev. Panji so ta mesec bolj slabo za- legali.

Krka: Čebele so živalne. Pri točenju je mnogo medu v satju ostalo (manal). Praha ma- tic je bila stoodstotna. Ajde je manj posejane kakor druga leta, ker ni bilo zadosti semena in superfosfata.

Pluska: Letos smo dobili precej vnukov (rojev od prcvcev in celo od izrojencev). Roje- nja nismo mogli preprečiti.

Novo mesto: Izguba matic ob prahi zna- ša letos 5%. Ajda lepo kaže.

Mesečni pregled za mesec junij in julij 1943.

Kraj	Višina nad morjem	Panj je teže										Toplina zraka			Dni je bilo						
		pridobil v			izgubil v			v mese- cu čistih dkg		največ pri- dobil	naj- višja	naj- nižja	sred- nja me- sečna	izletnih	deževnih	snežnih	oblačnih	pol jasnih	jasnih	vetrovnih	
		1.	2.	3.	1.	2.	3.														
		mesečni tretjini dkg						pri- dobil	po- rabil	dkg dne	C°										
Barje	289	25	20	145	150	125	40	—	115	25	29	+28	+ 5	+ 15	24	11	—	6	8	16	—
Cerknica	575	180	125	600	65	135	120	585	—	150	25	+28	— 6	+15.5	26	13	—	7	11	12	20
		—	—	70	220	290	275	—	715	50	4	+30	— 6	+18.5	31	11	—	14	17	13	
Sv. Gregor-Ortenek .	736	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Št Vid	360	395	180	895	160	300	75	935	—	300	1	+28	— 4	+ 17	26	7	—	5	15	10	7
		30	—	35	50	245	45	—	275	20	5	+30	+ 5	+18.7	29	6	—	2	16	13	14
Krka	300	495	675	220	160	135	115	1980	—	330	25	+33	— 7	+19.5	25	8	—	9	6	12	19
		165	40	10	205	160	165	315	—	80	15	+35	+ 8	+22.5	31	5	—	7	6	17	24
Pluska-Trebnje . .	207	20	340	580	130	150	125	535	—	125	21	+29	+ 5	+18	23	18	—	10	17	3	15
		145	—	220	175	325	105	—	140	90	5	+30	+ 9	+19	31	9	—	3	15	11	4
Novo mesto	180	405	125	270	105	145	70	455	—	225	6	+32.5	+ 5	+18.50	24	17	—	8	9	13	4
		55	—	220	270	200	10	—	205	50	27	+34.5	+ 7	+21	30	11	—	3	7	21	3
Smarjeta	375	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Prva vrsta številc velja za junij, druga za julij 1943.

Društvene vesti

Ker mnogi člani sprašujejo, kako bo jeseni s sledkorjem za zimsko prehrano čebel, sporočamo vsem podružnicam in čebelarjem, da je naše društvo na poziv v „L'Apicoltura d'Italia“ prijavilo Združenju čebelarjev v Rimu 20.000 panjev in prosilo, naj bi dodelilo na vsako dru- žino vsaj 5 kg neobdavčenega sladkorja. Če bo- ro prejeti ugoden odgovor, bomo dobili z njim vred tudi novo tiskovino s kuponom, ki jo bomo potem takoj razposlali podružnicam in direktnim članom v izpolnitev. Svetujemo pa, naj se nihče ne zanaša na sladkor, ampak naj pusti plemenjakom dovolj lastnega medu. Če ga nimajo, jih je treba pravočasno združiti in zazimiti potem le močne družine ter jim dodati manjkajočo zimsko zalogo.

Od zadnje delitve nam je ostalo 983 kg slad- korja, ki ga bomo smeli razdeliti le z dovolje- njem Visokega komisariata. Pravico do njega bodo imeli predvsem oni člani, ki ga iz kakršnih koli vzro- kov spomladi niso dobili, in pa oni čebelarji, ki so pristopili k društvu naknadno, to je po razde-

litvi sladkorja. Zato pozivamo vse po- družnice, da takoj po prejemu lista, a naj- kasneje do 20. septembra t. l., pošljejo imenik teh čebelarjev in navedejo točno število panjev, ki jih imajo. Na kasneje dospelje pri- jave se društvo ne bo pod nobenim pogojem oziralo.

Slovensko čebelarsko društvo v Ljubljani,
dne 15. avgusta 1943.

Predsednik:
A. Žnideršič.

Za tajnika:
Jos. Kobal.

Iz Trebnjega nam sporočajo, da se je dne 3. avgusta t. l. zvečer smrtno ponesrečil župnik in dekan g. Ivan Tomažič. Bil je znan prosvetni in zadržni delavec. V Trebnjem je bil od leta 1929. Poleg obilice svojega dela na gospodarskem polju je bil tudi vnet čebelar. Čebelarska podružnica ga je izvolila v svoj odbor kot pregledovalca računov. Na občnih zborih je vneto posegal v razpravo s koristnimi nasveti. Stavil je umestne predloge za povzdigo čebelarstva na področju trebanjske podružnice. Čebelarji bomo ohranili g. dekana v častnem spominu.

Počrnelost čebel se je letos v maju in juniju pojavila v Ljubljani in njeni neposredni okolici v toliki meri, da so nanjo postali pozorni celo tisti čebelarji, ki se za take pojave v manjši meri nič ne zmenijo. Počrnelih čebel je pri večjih čebelnjakih padlo dnevno za čednega druga, pa bržkone še mnogo več, ker so ležale tudi po ulicah v bližini čebelnjakov.

Saj smo tu vajeni videti ogoljene čebele, posebno avgusta meseca, ko cvete spehek (*Cirsium oleraceum*), ki je dobil v novejšem času tod čisto neznano novo ime srp je (glej dr. A. Piskernikove „Ključ za določanje cvetnic“). Toda tako do zadnje dlačice po vsem telesu ogoljenih, doslej še nismo opazovali, vsaj v toliki množini ne. Zaradi izgube dlačic — tudi po glavi in oprsju — so bile na oko polovico manjše od normalnih.

Prvotno smo mislili, da se panji po malem ropajo. Brade so nudile isto sliko kot včasih jeni po ajdovi paši, ko je pred žrelom mnogo čebel na preži, da odganjajo posamezne ropnice. Čim je kaka črnica sedla na brado, že so jo obkolile čebele, in jo začele obirati, kakor da je po telesu omedena. Črnih čebel je bilo vedno več, vznemirjenje po bradah pa je narasčalo. Navsezadnje so jih začele čebele vlačiti iz panjev, jih s silo odnašati z brad in tudi klati. Po tleh pred čebelnjakom je potem nepremično ždelo mnogo teh izgnank. Značilno je, da so imele krila razprostrta, zadke pa večinoma nabrekle in polne trebeža. Črevje je imelo normalno barvo.

Prvotno so čebelarji mislili, da se je pojavila nosenavost, toda v Drž. veter. bakt. zavodu niso mogli ugotoviti nikake kužne bolezni. Izjavili so, da gre bržkone za tako imenovano majsko bolezen. Toda to ne bo držalo. Pri majski bolezni obole samo mlade čebele. Ta bolezen traja le kratek čas, samo nekoliko dni. Kakor smo v lanskem SČ (str. 60) poročali, jo povzroča strupena obnožina z neke zlatice, ki pa je pri nas ni. Letošnja počrnelost utegne izvirati od kake posebne bere, ki je sicer tod ni. Morda je čebele zdelala mana, ki se je tudi tu pojavila. Toda to omenjam kar tako mimogrede, samo kot domnevo. Čudno pa je, da so bili panji, čeprav je bila mana, konec junija suhi, tako zelo suhi, da smo jim morali pokladati. Mana je morala biti močno suha in lepljiva, da jo čebele niso mogle brati, sicer bi se bilo moralo v panjih kaj poznati.

Zanima nas, ali so letos take čebele opazovali tudi drugod. Oglasite se!

Velike razlike v donosu med posameznimi panji v istem čebelnjaku so vsakemu čebelarju znane. Vzroki za to so bili v SČ že večkrat obravnavani. Iščeemo jih v krvni lastnosti dočasnih panjev (medarji), v boljšem nosu za izsleditev bolj oddaljenih paš in v stanju družine za časa paše (mnogo odkrite zalege — malo prebitka v donosu) i. dr. Tudi med donosi posameznih čebelnjakov v istem okolišu je dostikrat velika razlika, bodisi zaradi različnega načina čebelarjenja, bodisi zavoljo lege čebelnjaka ali pa večje oddaljenosti panjev od medenjakov virov.

Zagonetno pa je, kar se je letos godilo in pripetilo v Šiški pri Ljubljani. Tam ima čebele znani čebelar Jakob Babnik, in sicer v bližini Vodnikov rojstne hiše, prav pod Šišenskim

hribom. Ko je smreka medila, je njegov opazovani panj v kratkih dneh pridobil na teži okoli 8 kg. To sicer ni mnogo, a za ljubljanske razmere vendarle nekaj izrednega, skoraj bi rekel čudnega. Še bolj čudno pa je, da v sosednjih čebelnjakih, oddaljenih od Babnikovega nekoliko sto metrov, takrat niso opazili skoraj nikakega donosa, vsaj ne v taki meri, da bi se v satju kaj prida poznalo.

Babnikove čebele so zavohale pašo na smreki v neki dolinici na Šišenskem hribu in so jo dobro izkoristile, ostale čebele jo niso iztaknile, čeprav znaša razlika v razdalji od hriba le nekaj sto metrov, kar po človeški sodbi ne more tako zelo odločevati pri iskanju paše. Pa je le bilo odločilo, kakor kaže primer.

Amorpha fruticosa je pri nas malo znan grm za okras vrtov in parkov. Njegovega slovenskega imena nisem mogel dognati. Bržkone ga še nima. Grm je srednje visok. Meseca junija nastavi nebroj svečicam ali pokončnim mačicam podobnih razcvetij z neštetimi drobnimi cvetovi vijoličasto modre barve. Cvetje je izredno medovito in ga čebele trumoma obletavajo od zore do mraka. Letos sem dobil iz ljubljanske mestne drevesnice dve veji na ogled. Ko sem si oči dovolj napasel, sem ju vtaknil v zemljo nekoliko metrov od čebelnjaka, da si jih čez čas še enkrat ogledam. In kaj sem takrat videl? Na stotine čebel se je privalo po mačicah in še in še so naletavale nove. Tudi drugi dan, ko je bilo listje in cvetje že na pol velo, so čebele še vedno v množicah po cvetju stikale.

Amorpha f. prištevajo med najboljše grme za izboljšanje čebelje paše. Ljubljanska mestna vrtnarija ga je začela razmnoževati in namerava z njim zasadi večji kos zemljišča na ljubljanskem gradu. Nas prav veseli ta namera in se nadejamo, da bo beseda meso postala.

Velikost žrela naj bo v skladu z velikostjo panja oziroma z močjo družine. Pri kranjču so to načelo upoštevali. Manjši so imeli 7—8 cm širokega, večji pa do 12 cm. Posebno veliki so imeli ponavadi dve žrela v skupni širini 14 do 16 cm, nikdar pa ne pod 12 cm. Janšev panj je imel 4 cole širokega.

Če uvažujemo, da je v dobrem A. Z. panju vsaj še enkrat toliko čebel kakor v močnem kranjču povprečne velikosti, bi moralo biti njegovo žrelo tudi precej večje, kakor je splošno v navadi (12 cm).

Svoje čase, ko sem uvedel pri A. Z. panjih premično ameriško žrelo, sem mu določil 20 cm širine. Tega nisem storil tjavendan, marveč premišljeno. Bodlo me je tisto neprestano pririvanje čebel med žrelom ob količjak živahnem letu, zlasti ob dobri paši. Všeč mi ni bilo, da so čebele ob vročini trumoma oblegale žrelo in bile v množici zaposlene s prezračevanjem panja. Čebele same nam kažejo, da je 12 cm široko žrelo dosti premajhno za neovirano kretanje.

Nanese pa, da je treba kdaj pa kdaj žrelo zožiti. Za ta primer morajo biti pripravljene primerne zagozde, s katerimi ga lahko poljubno zožimo.

Američani imajo žrelo skoraj po vsi širini panja. Dognali so, da je to potrebno, in se je tudi obneslo. Če bi se ne bilo, bi ga bili že davno zmanjšali.

Tega nisem napisal brez namena, nočem pa svojega naziranja vsiljevati. Sem izmed tistih, ki niso za nepotrebne reči. Ampak — 12 cm ši-

roko žrelo je vsekakor premajhno za A. Ž. panj.

Navdušena pevk. Nedavno sem nekemu panju, ki je dal prvca, podiral matičnike. V nekem ne posebno lepem je matica že škreb-ljala. Izrezal sem ga in položil na stran. Ko sem delo opravil, sem opazil, da matica že kapico privzdiguje. Položil sem matičnik na dlan levece, da vidim, kaj bo. Kmalu je matica prilezla na dan, se takoj prihljila ob dlan i. — veselo zapela. Hitro sem sklenil prste ter iskal matičnice. Preden sem jo našel, je matica v pesti ponovno in ponovno čvrsto zapela. „Take imenitne pevke je pa res škoda“, sem si mislil in jo spustil v medišče nekega izro-jenca v upanju, da se bo morda oprasila.

(Pripis čez 14 dni: In se res — ni oprasila!)

Ureditev A. Ž. panja za začasno nasl.itev čebelje družine v medišču. Če prezimujemo čebele v medišču, je snaženje panjev po prvem trebljenju precej nerodno in zamudno. Kdor ga hoče temeljito opraviti, mora deščice pod sati vsekakor potegniti iz panja. Pri tem se vsujejo mrtvice in drobir na sate v plodišču in na dno panja, pa imamo zopet novo delo. Mrtvice, ki so se čez zimo zagostile med spodnjimi letvicami satnikov, moramo še posebej izbrkniti. Tudi krmljenje čebel v medišču je otežkočeno, saj nimamo kje namestiti običajnega pitalnika.

Tem nedostatkom se lahko ognemo na prav enostaven način. Deščico pod zgornjo gredo (palicami) namestimo toliko nižje, da spodnje okence potem lahko uporabljamo zgoraj, gor-nje pa spodaj. Na ta način dobimo pod zgornjo gredo toliko prostora, kolikor ga je običajno pod spodnjo. Potem lahko uporabljamo lepenko in pitalnik tudi zgoraj. Pločevinasta nosilca za rešetko je treba nekoliko skrajšati.

Prazne sate v plodišču, ki olajšujejo čebelam pot iz gnezda v medišču do žrela, postavimo, ko smo odstranili spodnjo gredo (palice), kar na dno panja. Pravilni razmak spredaj uravnava sedaj samo spodnja vrsta kvačič, za-daj pa obe vrsti na okencu — dovolj za zimsko dobo.

V glavnem gre pri tej ureditvi samo za pri-merno namestitve deščice pod sati v medišču. Debeli mora biti natanko toliko kakor obod za rešetko, (sicer okenci ne zapirajo dobro), široka ravno toliko, biti pa mora za tri prste krajša, da nastane spredaj med notranjo steno in de-ščico odprtina, skozi katero morejo čebele dol in gor. Deščica naj bo sestavljena iz dveh ali treh kosov, ki jih povežemo trdno skupaj z 1 cm debelo in 1½ cm široko letvico, ki jo pri-bijemo podolgem na deščice, 3 cm od kraja. Rasti deščic morajo iti počez. Prav posebno dobra je deščica iz vezanega lesa v enem sa-mem kosu.

Deščica leži na štirih čepih, ki mole ½ cm iz lesa. Lahko so iz lesa ali iz železa (razrezani debelejši žičniki). V les jih pa ne smemo za-bit, marveč samo vtakniti v primerno velike luknjice, da jih ob spomladanskem prestavlja-nju lahko izderemo. Notri jih ne kaže pustiti, ker bi z njimi odirali krajna sata, kadar jih jemljemo ven.

Pri pokladanju krme v medišču se mi je pri opisani uredbi prezimovališča posebno do-bro obnesel nove vrste pitalnik, opisan na str. 23. SČ. l. 1940. Ko hrano nalijem, potisnem pitalnik še bolj pod sate, tako da se brana

dotika zadnje stranice pitalnika. Potem posoda ne ovira slamnice.

Vsa ta sprememba nič ne spreminja kon-strukcije A. Ž. panja in ni tedaj (hvala Bogu!) nikaka novost, oziroma nov dodatek k raznim potrebnim in nepotrebnim izboljšavam. Gre le za izpopolnitev reči, ki jo že uporabljamo.

Naniknica ali španska deteljica, o kateri je SČ že poročal (glej l. 1940, str. 129), se nahaja v večji množini tudi v širši okolici Police. Le-tos sem jo opazil posebno po strmih grivah ob potu na Polico in po obronkih ondotnih gozdov. Tudi po košenicah je precej.

Satnice na razpolago samo še v zameno za vosek. Vosek je postal tako redek, da DC ne more več prodajati satnic kakor prejšnja leta. marveč jih dobi samo tisti, ki prinese vosek v zameno zanje. Uresničilo se je, kar smo v l.—2. šte. SČ. napovedovali.

Za začetnike so te razmere seveda nepri-jetne, a jim ne moremo pomagati. Kaže, da tudi prihodnje leto ne bo bolje. Pravo vrednost vo-ska za napredno čebelarjenje bo marsikak če-belar šele sedaj spoznal...

Društvena čebelarna ne more plačevati vo-ska po čezmerni ceni, kakršno marsikdo pri-čakuje. Če bi se pri nakupu ravnala po „dnevni ceni“, bi morala potem satnice prodajati po 140—150 l. kg. Zato bo ostalo zgolj pri zame-njavi toliko časa, dokler se ne bodo cene usta-lile in bo dovolj voska na razpolago tudi za prodajo satnic.

Pri sedanjem načinu preskrbovanja čebelar-jev s satnicami je tudi izključena vsaka ne-čedna špekulacija. Poprej se je lahko pripetilo, da je kdo, ki nima s čebelarstvom prav nobenih stikov, kupil v DC nekoliko kg satnic, jih stopil, vosek pa prodal po dosti višji ceni raznim interesentom.

Čebelarje opozarjamo na vse to in jim pri-poročamo, da si zagotove primerno zalogo vo-ska dokler je čas, ne pa da ga iščejo šele, ko bi satnice že morali devati v panje.

Čebelarji, poskrbite za medene zaloge za slabe čase! Vsem tistim, ki so letos pridelali več ali manj medu, prav resno svetujemo, naj spravijo od pridelanega medu najmanj po 5 kg na panj. S sladkorjem ne računajmo in če ga bo kaj, se bodo oblasti ozirale v prvi vrsti na tiste predele Ljubljanske pokrajine, kjer so doslej vse pašo odpovedale in kjer grozi propast čebelarstva.

Pravega čebelarja ne smejo zapeljati seda-nje ugodne cenovne razmere, da bi jih izrabil na škodo čebel. Misliti moramo najprvo na čebele in njihovo ohranitev, šele potem tudi na lastni žep. Kesal se bo, kdor bo ravnal drugače.

To in ono o pomenu čebel za sadjarstvo. Po-izkusna postaja v Altlandu na Nemškem je ugo-tovila zanimive odnose med čebelami in raz-nimi sadnimi vrstami. Pri pečkastem sadju se je posebno med jablanami, med temi najbolj pri triploidnih sortah, n. pr. boskopovcu, kulo-nu in grafensteincu, poznalo pomanjkanje če-bel za časa cveta. V nekaterih občinah, kjer so ob cvetu zatirali sadni mrčes s sredstvi, ki škodujejo čebelam, je pridelek češenj močno padel. Odkar posvečajo čebelarstvu v doljem toku Labe več pozornosti, se je tudi pridelek češenj močno povečal, posebno odkar dovažajo čebele od drugod na češnjevo pašo. Prevaževalc dobi iz prebitkov okrajnega oddajnega

urada po 2'30 RM odškodnine na panj. Pri sadjarjih v omenjenih krajih je na celi črti prodrla prepričanje, da je brez zadostne množine čebel redovitost in zanesljivost pridelka ogrožena. — In pri nas?

Cebelja paša ima svoje skrivnosti in posebnosti, ki jim še nismo prišli do dna in jim tudi nikoli popolnoma ne bomo. Vsako leto doživimo kako presenečenje, kaj izrednega, kar še nikoli ni bilo in morda tudi več ne dočakamo.

Že različna kakovost medu, ki ga leto za letom pridelamo v kakem okolišu, nam dokazuje, da je ta pridelek skoraj vsako leto drugačnega izvora. To velja posebno za kraje, kjer ni izrazitih paš in imajo čebele bera na najrazličnejših medovitih rastlinah. Tam čebelar dosi-krat ne ve, katera rastlina je kako leto največ dala. Pridelani med je skoraj vsako leto drugačne barve in drugačnega okusa, enkrat gost, drugič redek, letos čist kot ribje oko, prihodnje leto kalen. Kostanjev med je kdaj grenak kakor strup, kako leto pa grenkoba komaj občutimo; štajerski ajdovec je precej drugačen po barvi in okusu kakor kranjski; hojavec iz Gorskega kotora je mnogo svetlejši kakor izpod Krima. Kadar hoja pošteno prime, medenja za trajno ne ustavi niti večdnevni dež, včasih pa zadostuje ponižna ploha, da je te paše za tisto leto konec. Ves srečen se čebelar v mislih pripravlja, kako bo točil obilni medeni blagoslov, ko pa pride od tega, spozna že pri odkrivanju prvih satov, da s točenjem ne bo nič, ker se je med v satju popolnoma strdil... Kaj takega nihče ne pomisli. Kako leto se primeri, da se nenavadno odpre prav izvrstna paša, ki je ob tistem času običajno ni.

Vse to in še več takih posebnosti je v najtesnejši zvezi s klimatičnimi razmerami in z naravo samo. Marsikako izdatno ali nenavado pašo je narava osnovala že v prejšnjem letu. Po suhih letih je mnogo več cvetja kakor po mokrih. Vreme je včasih vzrok, da je kaka rastlina, n. pr. travniška kadulja, zelo semenata, ker ji je sonce za časa cveta to omogočilo. Potem so travniki prihodnje leto vsi modri od cvetja te rastline in, če je vreme ugodno, sati polni finega žajbljevega medu.

Poglavje o medovitih rastlinah, o pogojih za medenje in o paši sploh je v naši književnosti bore malo obdelano, dasi bi bilo to dosti bolj potrebno kakor druge zadeve, ki o njih na dolgo in široko razpravljamo. Vsak prispevek iz tega prezanimivega poglavja je za SC in njegove čitatelje pomemben. Zato vabimo vse čebelarje k sodelovanju, oziroma poročanju o zanimivih pojavih pri tej ali oni paši.

Pa naj tudi sam malenkost o tem poročam. V letošnjem juniju so imele čebele v južnem delu Ljubljane neko posebno pašo, ki je doslej še nikdar nisem opazil. Brale so na neki rastlini, ki ima temnozelen cvetni prah. Obnožino so nosile v debelih kepcah. Najbolj značilno pa je bilo, da so imele ves zadek močno oprasen s tem pelodom. Videti je bilo, kakor da bi bile padle v suho barvo.

Obnožino te barve še nikdar nisem videl. Ugibal smo o njenem izvoru, pa nismo prišli na jasno. Kdo bi vedel o tem kaj povedati? Poudarjam, da ne gre za posamezne čebele s tako obnožino, nasprotno skoraj vse, ki so se vračale s paše v dopoldanskih urah, so imele temnozelene hlače.

Mlada trotovina je velikega pomena za čebeljo družino. Odkar uporabljamo satnice, so sati večinoma pokaženi z zanikrnimi in zverženimi trojtjimi celicami; večinoma so po robih ali pa v sredini satov. Posebno rade jih čebele naredo tam, kjer se je sat pri točenju pokvaril ali pa so ga večje načele. Zadnja leta, ko je z redno obnovo satja velik križ, imajo s trotovino pokaženo satje celó tisti čebelarji, ki ga v normalnih časih nikdar niso imeli. Saj so vsak količjak pokažen sat brez usmiljenja zavrgli.

Upajmo, da se bodo dobri stari časi kmalu vrnili. Letos se je ponekod že pokazal prav lep začetek. Želimo, da bi tudi tako ostalo. Sedaj glejmo, da pridemo s satjem v stari red. Trotovino imej vsaka družina v posebnem satniku. Gornjo polovico opremimo s satnico, spodaj naj pa čebele grade trotovino po mili volji.

Skrbimo, da bo vsako leto nova. Za staro čebele ne marajo. O tem se lahko spomladi prepričamo. Staro čebele rade podirajo in stavijo novo. Sredi aprila so vse mrtve na trotovino in jo stavijo, ako je sila, tudi na čisto nemogočih mestih, samo da zadostijo svojemu nagonu. Zato jim dajmo priliko za to. Staro spodrežimo pri pomladanskem glavnem pregledu panjev, t. j. v prvih dneh aprila. Sat s trotovino ne sme biti na kraju gnezda, marveč bolj proti sredini, kjer je topleje. Zgodnji trotje so pri večjem čebelarstvu neobhodno potrebni. Kak panj pride spomladi ob matico, si spodredi novo, trotov za oprasitev pa še ni. Potem so trotovci neizogibni.

Pri vzreji matic niso potrebne zgolj matice dobre krvi, ampak tudi dobri troti. Koliko pa je čebelarjev, ki se tega zavedajo? V trotu vidijo samo nebodigatreba, ne pomislijo pa, da so za obstoj čebelarstva ravno tako važni, kakor matice in čebele.

*

Pri tej priliki naj povem, kaj se mi je letos pripetilo s troti na pasišču v Koželjcu, kjer imava z g. Košakom čebele. Ker morem bolj redko do njih, ima vrhovno oblast čez vse panje g. Košak. Nekoč me sredi dela opozori, da ima moj panj številka toliko in toliko vse polno trotov v medišču. „Gotovo si kak sat s trotjo zalego gor prestavil,“ je nekako očita-joče pristavil. Navzlic ponovnemu zatrdilu, da takih napak vendar ne more pričakovati od starega čebelarja, ga nisem mogel prepričati, da sem na stvari nedolžen in pri tem je ostalo.

Cez teden dni sva bila zopet pri čebelah. Jaz sem se lotil podiranja matičnikov — kaj se to pravi pri centimeter na debelo zasedenih satih, ne bom razkladal — gospod „general“ so pa revidirali medišča svojih panjev. Sredi kočljivega dela zaslišim: „Sem pojdi, boš nekaj videl!“ In mi je pokazal sat, ki ga je našel v medišču nekega panja: čez in čez sama trotovina z že pokrito zalego. Čebelje zalege ni bilo gori. „Sedaj mi pa povej, odkod ta zalega, ko nisem prestavil niti enega sata? Le kako je kaj takega mogoče? Sam zlodej naj to razume!“ Takih in podobnih vzklikov je kar deževalo iz ust gospoda višjega. Še bolj smo se pa čudili malo pozneje, ko smo našli tako stanje še v nekem drugem panju. Potem šele ni bilo uganjanja ne konca ne kraja!

Kaj nam ta primer dokazuje? Čebelam v plodišču je primanjkovalo trojtjih celic. Gospod K. skrbi za lepo čebelje satje v plodišču kakor malokdo. Trotovine pušča čebelam zelo malo.

Sat z mlado trotovinu v medišču je zvabil matico gor. Ko jo je zalegla, se je vrnila po isti poti — skozi rešetko — v plodišče. Drugega prehoda ni bilo. Še ena (toda malo verjetna) možnost je: da so čebele jajčeca prenesle. Od kod jih vzeti toliko, če pa je v plodišču manj trotovine, kakor je je v medišču?

V dobi, ko se buža razvoj čebelje družine letnemu višku, to je nekoliko tednov pred rojenjem, je mlada trotovinu za matico privlačna sila prve vrste. Podri jo dvakrat, trikrat ali še večkrat, vselej jo bodo čebele naglo obnovile, matica pa zalegla. Nikar se temu čuditi! Trote predstavljajo v normalnih razmerah, rekel bi, predzadnji klin do vrhunca letnega razvoja, klin, ki ga čebele morajo za vsako ceno zabiti, da more družina potem zabiti še zadnjega, najvažnejšega — maticinke.

Če je tedaj matica v zgoraj omenjenem primeru šla v medišče trote zalegat, je sledila samo svojemu nagonu, tisti sili, ki se ji živali slepo pokore, ker ne morejo drugače. Delovanje čebelje družine in njenih posameznih članov ni odvisno niti od razuma niti od pameti niti od volje, marveč ga narekuje in vodi nemotljiv naravni nagon.

Važnost čebel za živinorejo (tvorbo mesa, mleka in volne). L. 1911. je odkril nadučitelj Renkauf v Weimaru v medičini raznih travniških cvetlic, posebno v cvetovih travniške kadulje glivico kvasovko, ki jo je znanost po njem krstila za *anthomyces Renkaufii* (Renkaufova cvetna glivica).

Ta glivica se ne razmnožuje kakor druge kvasovke v obliki verižic, marveč v obliki križca. Pri sejanju medičine se zasidra na kosmatem čebelnem ali čmrljevem jezičku, odkoder jo prenesejo te živalice na druge cvetove in tudi v panje, kjer se obdrži in razmnožuje zlasti v čebelnem črevju in v satih z obnožino. V medu je ni. Nasprotno pa jo je mogoče gojiti v medeni vodi. (!)

Po najnovejših preiskavah prof. Kleina v Bonnu pripada tej nektarski kvasovki pomembno delo v želodcu prežvekovalcev. Tam proizvajajo beljakovine (tudi iz dušikovih spojin brez beljakovin), ki jih žival potrebuje za zgradbo svojega telesa, torej za meso, mleko, volno itd. Napravili so poizkus z ovci, ki so jih krmili samo z melaso in s skrobom brez beljakovin. Ostale so zdrave in plodovite na leta, samo da je bila nektarska kvasovka v krmi. Profesor Klein je imenoval to zvezo kvasovk v želodcu „cimogena simbioza“, (po slovensko povedano: kipenje povzroča joče, zdravje po pšujoče prehranjevalno sožitje). Pravi, da je predstopnja važnih fermentov, hormonov in vitaminov.

Sedaj lahko razumemo, zakaj je trava z gorskih travnikov in planinskih košenic, posutih s pestrim cvetjem, tako dobra in prijazna.

Pomembno za nas čebelarje pa je, koliko večje vrednosti so travniki z obilico najrazlič-

nejšega cvetja kakor livade s samo travo. Čim več čebel obletava to cvetje, tem večjo vrednost imajo trava, seno in otava za naše prežvekovalce.

(D. Bienenzucht 11/45).

Čebela je bila pred milijoni let prav taka, kakršna je danes. Pred milijoni let so rasla na obali Baltiškega morja močna drevesa, iz katerih se je izcedilo mnogo smole. Iz te terciarne smole pragozdov je nastal poznani jantar. Pri proučevanju v jantaru okamenelih živali iz pradavnine so našli tudi čebele, ki so popolnoma enake današnjim. Zalila jih je smola pred milijoni let.

100 letnica smrti barona Ehrenfelsa. Letos, dne 29. marca, je preteklo 100 let, odkar je umrl znameniti avstrijski čebelar baron Ehrenfels. Bil je zadnji veliki mojster čebelarjenja v panjih z nepremičnim satjem. S svojimi izvrstnimi spisi je čebelarjenju v koših pokazal čisto nova pota do uspehov. Na svojih posestvih je imel nad 1000 panjev, ki jih je oskrboval na svoj način in žel izredne čebelarske uspehe.

Iz Prakse. Splošna sodba priznanih strokovnjakov je, da je naš kmečki panj ali kranjček izredno primeren za nagli razvoj čebelje družine. Soglasno mnenje vseh je, da moramo vzrok za to iskati v njegovi nizkosti, zaradi katere je čebelje gnezdo znatno bolj na toplem, kakor v drugih panjih. Čudovito je, kako se včasih kaka slaba družinica ali kak zanikr rojček v kranjčku brez čebelarjeve pomoči razvije v močno družino.

Že več let opazujem, da je med mojimi čebelami v A. Z. panjih in med čebelami g. Košaka z Grosupljega, ki jih imava oba v istem čebelnjaku, znatna razlika v razvoju. Moji so nekako 10 dni za njegovimi in to enako močne družine. To dejstvo pripisujem okolnosti, da so sati v Košakovih panjih nekoliko nižji (23 cm) in je zaradi tega plodišče topleje.

Kdo ve, ali bo tako imenovana racionalna mera (25 × 40 cm) za trajno obveljala v našem čebelarstvu? Prej ali slej bomo tudi pri nas imeli čebelarski zavod, ki bo to in ono preizkušal in nam na podlagi pridobljenih uspehov kazal pota, ki jih moramo pri čebelarjenju hoditi. Ni izključeno, da bomo potem uvedli v naš A. Z. panj nižje satnike. Seveda bi v tem primeru morali njih število zvišati, tako da bi imel panj isto prostornino kakor doslej. Nrešen je tudi še problem, kako po potrebi zmanjšati prostornino plodišča, da bi družinam v zgodnji pomladi, zlasti slabejšim družinam, ne bilo treba ogrevati vsega plodišča, marveč samo določen del. S tem bi pospešili spomladanski razvoj družin zlasti v taki pomladi, ko so vse družine bolj slabe, bodisi zaradi slabega prezimovanja ali zato, ker so bile že pri zazimovanju slabe. Z enostavno ločilno desko ta problem ni rešen. Treba je, da je zmanjšano plodišče tako rekoč neprodušno ločeno od pravega dela plodišča, ta pa dobro zapažen (natlačen s slabimi prevodniki toplote).

Vodja Društvene čebelarne: Adolf Arko, Ljubljana, Streliška ulica 20. — **Vodja zavarovanja proti kužnim boleznim:** Anton Stefancioza, Ljubljana, Gluhonemnica. — **Čebelarske opazovalnice vodi urednik SČ.**

Slovenski čebelar izhaja mesečno. Ureja in za uredništvo odgovarja Avgust Bukovec. Izdaja in zalaga: Slovensko čebelarsko društvo v Ljubljani. Rokopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo Slovenskega čebelarja v Ljubljani, Gruberjevo nabrežje 14. Uprava in društvena pisarna: Ljubljana, Tyrševa cesta 21, telefon 35-45, številka ček. računa 11.066. Članarina (naročnina) znaša letno 30 L, za inozemstvo pa 40 L.

Tiska J. Blasnika nasl., Univerzitetna tiskarna, litografija in kartonaža d. d. v Ljubljani. Odgovoren V. Jeršek.